וועטער:
קלאר און וואַרם

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

אידישן וואַרט

THE ISRAELITE PRESS

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

זון אויפגאנג — 4.43
זון אונטערגאנג — 8.24

Vol. 21, No. 171. Winnipeg, Fri. July 24, 1931

Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג

פרייטאג י׳ אב, תרצ״א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
JUL 29
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

עקאָנאָמישע קאָנפערענץ צו העלפן דייטש-לאנד געשלאסן מיט ברויז צייטווייליקער הילף

דייטשע פאר־שטייער אנטוישט אבער אלגעמיינע שטימונג

ביי קאנפערענץ איז געווען א פריינטלאכע — אנגענומע־נע רעקאמענדאציעס באצוועקן צו ברייננען הילף שפע־טער — ענגלישער קענג נעמט אויף אלע דעלעגאטן ביי דער קאנפערענץ, איינשליסנדיק די דעלעגאטן פון דייטשלאנד.

לאנדאן, יולי 23. — די זיבן פעל־קערקאנפערענץ וואס אין דא אפגע־האלטן געווארן מיטן צוועק צו ארויס־קרייזן און אוועקשטעלן זי צוריק אויף אירע אייגענע פיס, איז געשלא־סען געווארן.

ראמזי מאקדאנאלד האט געזאגט: "מיר זיינען זייער צופרידן. אז אנדר־מעגן צווישן די זיבן פעלקער איז ניט אזוי לייכט צו מאכן, אבער דאס איז דערגרייכט געווארן און דאס וועט זיין פון דער גרעסטער וויכטיקייט צו העלי־פען דייטשלאנד."

די רעזולטאטן פון דער קאנפערענץ זיינען פארצייטיגאכט געווארן. די דע־לעגאטן האבן דעקאמענדירט די פאלי־גענדע פלענער צו דער גרעסטע בענק פון די באטרעפנדע לענדער (בריטאניע, פראנקרייך, בעלגיע, איטאליע און יאַ־פאן). אז זיי זאלן באלד געבן די נוי־טיקע הילף צו דייטשלאנד:

אז דער צענטראלער באנק קרעד־דיט וואס איז געגעבן געווארן צו דער ריינסבאנק (הונדערט מיליאן דאלאר), אונטער אויפזיכט פון דער "בענק אף אינטערנעשאנאל סעטלמענטס", זאל באנייט ווערן פאר א פעריאד פון דריי מאנאטן.

אז באשטימטע מיטלען זאלן אנ־גענומען ווערן פון די פינאנציעלע אינ־סטיטוציעס אין פאראייזדעטע לענדער אנצוהאלטן אויף ווייטער די קרעדיטן וואס זיי האבן ביז איצט געגעבן צו דייטשלאנד.

באלד ווי די קאנפערענץ איז גע־שלאסן געווארן, האט קאנצלער ברונ־נינג, פון דייטשלאנד, פארלאזט דעם קאנפערענץ זאל. ער האט דערקלערט, אז ער מוז באלד אפפאר־קיין דייטש־לאנד. ער האט אויסגעזאגט צו זיין זייער פארוואונדערט.

די קאנפערענץ האט אויף רעקא־מענדירט, אז די "בענק פאר אינטער־נאציאנאלע סעטלמענטס" זאל איינ־געלאדן ווערן צו גרינדן א קאמיטעט פון פאכטרעטער, קאמיסיריס פון די גא־ווערנארס פון די צענטראלע בענק, און זיי זאלן מאכן ווייטערדיקע אויס־פארשונגען וועגן די קרעדיט־פארעג־נען פון דייטשלאנד, און זיי זאלן באר־טראכטן וועלכע עס איז מעגלאכקייטן צו פארלייגנערן א טייל פון די קורץ־טערמיניקע חלואות צו דייטשלאנד. די קאנפערענץ גלויבט, אז אויב די דאָ־זיקע פלענער וועלן דורכגעפירט ווערן וועט עס פארמירן א באזיס פאר מער פערמאנענטע מיטלען.

ניין טויזנט אידישע נאדל ארבע־טער אין פוילן ארבעטסלאז

וואַרשע, יולי 24 (איטא).— אכציק פראצענט פון די אידישע נאדל ארבע־טער פון פוילן, וואס מיינען אדום ניין טויזנט מיטגלידער פון דער נאדל אר־בעטער יוניאָנס, זיינען אינגאנצן אר־בעטסלאז — לויט א באריכט וואס איז אפגעגעבן געווארן ביי דער אלגעמיינער איזצונג פון דער עקזעקוטיווע פון די נאדל ארבעטער יוניאָנס.

באשרייבונגען א שווארצע בילד פון די פראָווינציעלע שטעט, אונטער שטרייכט דער באריכט דעם פאקט, אז אס קר צווייגן פון דיר יוניאָן די דאָ־זיקע שטעט האבן דיר געמוזט ליקווי־דירן דערפאר וואס די מיטגלידער קאָ־נען ניט באצאָלן די דיוס.

קיט־ראוטש וועט טראנספע־רירט ווערן

לאנדאן, יולי 24 (איטא).— קיט־ראוטש, דער גאווערנאר פון ירושלים, וועט אדער פארלאזן ארץ־ישראל אדער ער וועט טראנספערירט ווערן צו דעם גאווערנאר אמט פון צפון פארעסטינע.

ניט פאר אלעמען איז איצט א קריזיס, פאראן מענשן "וואס מאכן איצט אויך א לעבן"

וואנקאווער, יולי 23. — א מאן איז אריינגעקומען אין דער הייפס אפיס געבייטע פון דער ראיאל בענק אף קאנאדע און ער האט געבעטן דעם קאסיר, דזש. ס. ראבערטסאן, ער זאל אים אויסבייטן צוויי טויזנט דאָ־לארדיקע באנקנאטן און דריי פינף הונ־דערט דאָלארדיקע באנקנאטן, אז, שנעל ווי דער קאסיר האט אנגע־הויבן אויסצייל הונדערטער, פופצי־קער און צען דאָלאר־דיקע באנקנאטן, האט אנגעהויבן צו קלינגען דער טע־לעפאָן.

דער קאסיר איז אוועק צום טעלע־פאָן, איבערלאנדרט דעם מאַנס 3.500 דאָלאר און ווי אויך די 3.500 דאָלאר וואס ער האט אויסגעצייכלט, אוועקצו־נעבן צום מאַן. ווען ער האט זיך צו־ריקגעקערט האט ער ניט געטראָפן, ניט דעם מאַן אין ניט די זיבן טויר־ענס דאָלאר. ווייל ביז ער האט גע־ענטפערט דעם טעלעפאָן, האט דער אומבאקאנטער צוגענומען דאס געלט אין ער איז פארשוואונדן געווארן.

די פאליציי גלויבט, אז דער טע־לעפאָנרוף איז געווען א שווינדל, אז־נשטעלט פון דעם זעלבן מאַן, ווייל דער קאסיערער האט נעהאלטן אין איין פרעגן אין טעלעפאָן, ווער עס רעדט, און אויב יענער וויל רעדן צו אימיצן אין דער ראיאל באנק, די פאליציי איז דער אייזיער ווייער נייגעריק צו פאקן דאָס אויפגעבן.

האט ניט געוואָלט זיצן זעקס מאָנאטן וועט ער איצט מוזן זיצן צוויי יאָר

דזשאָן א. סמיט, 19 יאָר אלט, וועלכער איז אדעססירט געווארן צוויי שטונדן נאכדעם ווי ער איז אנטלאפן פון העדינגלי טורמע, וואו ער איז געווען פאר־מישפט צו זיצן זעקס מאָ־נאטן, איז נעכטן פארארטיילט גע־ווארן צו צוויי יאָר פענטענשערי, ווען ער איז דערשיגען פאר מאגיסטראט מי־ה. וועלספארד.

דער הייפט וועכטער פון העדינגלי טורמע האט געזאגט דעם מאגיסטראט, אז סמיט האט אויסגעדריקט זיין וואונש ער זאל פארשיקט ווערן צו־פעניטענשערי וואו ער זאל זיך קאנגע־אויסלערנען א פאך.

——(::)——

פארין.— אין אינטערנאציאנאלע קריין דערט מען היינט ווען פאר־נעהמונגען וואס קומען פאר צווישן פראנקרייך און רוסלאנד, צו שליסן א אנדר־אפמאך מיט קענג־טלחמה באַ־דינגונגען.

הענדערסאן לייקנט אז ער האט דערשאסן אייבי לעווינסאן

פארוואונדעטער טעקסי דרייווער ווייזט אן אויף אינדיאנער אז ער האט אויף אים געשאסן

א קראנערס דזשורי האט נעכטן אוונט ארויסגעבראכט א ווערדיקט אז דאס איז דער יונגער אינדיאנער אר־פרעד הענדערסאן וועלכער האט דער־מארדעט אייבי לעווינסאן, פוטערוואַרב סוחר, פון קענארא, אנטעריא, אינס. ווערליל אדום סט. באניפייס, פאר האר־בען טאג, דעם 14טן יולי.

אין דעם ווערדיקט האט די דזשורי נעזאגט, אז לעווינסאן איז "דערשאסן געווארן פון א רעוואלווער וואס איז געווען געווארן אלס א באוויז, אין דער זעלבער רעוואלווער, האט לויט אינזער מיינונג געשאסן אין פארוואונדעט דזש. ל. קאפלאנד, טעקסי דרייווער, דורך אלפרעד הענדערסאן".

קאפלאנד, דער פארוואונדעטער טעקסי דרייווער איז געקומען צו דער אויספאר־שונג וואס איז געמאכט גע־ווארן פון דער קראנערס דזשורי, און ער האט דערקלערט, אז ער האט ניט אויסגעצייכלט אין סמנים פון דעם פלאץ וואו לעווינסאן איז דער־שאסן געווארן, ווי אזוי און וואו דער רעוואלווער איז שפעטער געפונען גע־ווארן.

קאפלאנד דערציילט ווי אזוי הענדערסאן האט אויף אים געשאסן

דזש. ל. קאפלאנד, וועלכער איז גע־לעגן אין סט. באניפייס האספיטאל אין ווינניפעג געווארן ביי דער אויספאר־שונג.

א פיטשור פון די באוויזיע איז גע־ווען א סטייטמענט וואס הענדערסאן האט געגעבן צו דער פאליציי. אין דעם סטייטמענט האט הענדערסאן זאגט, אז אימיצער אנדערש האט דער־שאסן לעווינסאנען.

הענדערסאן איז אריינגעפירט גע־ווארן אין דעם צימער וואו עס האט זיך געפונען די אויספאר־שונג דזשורי, ער זאל דערקאנט ווערן, ווען קאפלאנד איז אויסגעפרעגט געווארן. הענדערסאן האט זיך געהאלטן רואיק. ער איז דער־קאנט געווארן פון א צאל עדות, וועלכע זיינען נערופן געווארן. ער איז ניט גע־ווען אין צימער, ווען די דזשורי האט ארויסגעבראכט איר ווערדיקט.

פאראנדשענט דזשאן, ווערנס, פון סט. באניפייס, האט דערציילט פאר דער דזשורי אלע איינצעלהייטן אין סמנים פון דעם פלאץ וואו לעווינסאן איז דער־שאסן געווארן, ווי אזוי און וואו דער רעוואלווער איז שפעטער געפונען גע־ווארן.

הענדערסאן איז ניט שולדיג

דזשורי האט ארויסגעבראכט א ווערדיקט

פאראנדשענט דזשאן, ווערנס, פון סט. באניפייס, האט דערציילט פאר דער דזשורי אלע איינצעלהייטן אין סמנים פון דעם פלאץ וואו לעווינסאן איז דער־שאסן געווארן, ווי אזוי און וואו דער רעוואלווער איז שפעטער געפונען גע־ווארן.

דייטשן אנטוישט

ווען די דייטשישע דעלעגאטן האבן זיך געזעגנט מיט די פארטרעטער פון די אנדערע לענדער, האבן זיי אויס־גערדיקט זייער דאנק צו זיי פאר דעם נימ־ווילן ארויסצוהעלפן דייטשלאנד אין איר אינטסיגן פינאנציעלן קרי־זיס. זיי זיינען אבער געווען אנ־טוישט וואס די קאנפערענץ האט אזוי ווייניק אויפגעטאן פאר דייטשלאנד.

די אלגעמיינע קריטיק אין לאנדאן איז, אז די קאנפערענץ האט זייער ווייניק געטאן מער פון די צענטראלע בענק וועלכע וואלטן אליין, אז דער הילף פון דער קאנפערענץ, געקאנט גע־בען די זעלבע הילף צו דייטשלאנד.

נאך דער קאנפערענץ האבן די דייר־טשע, אמעריקאנער, פראנצויזישע און אלע אנדערע דעלעגאטן זיך פריינטלאך באגעגנט מיט אן אנגלאנד ביי א "גלעזל טיי" אין דעם קענינגאהן גארטן, — ווי די געסט פון קענינג דזשארדזש, — וועלכער האט מיט זיי געערדט וועגן דער ארבעט וואס זיי האבן אויפגעטאן.

—(::)—

האנ. דזש. א. מערקלעי

אייזנבאן, ארבעט און אינדוסטריעס מיינסטער פון סאסקאטשעוואן, וועלכער פארערט $18.000.000 פון דער פעדעראלער רעגירונג צו באאורגן די נויטליידענדע אין ארבעטסלאזע אין דער פראווינץ סאסקאטשעוואן.

—(::)—

נעזעלשאפטלאכער קאלענדער

פרייטאג, יולי 24

דזשאן קוין, מ. ל. א.: "וועלט קרי־זיס און ארבעטסלאזיקייט", אויפ־בר. 2 פוי״ע און הנור העובד, 8.30 אוו., אין 240 מאנינטאבא עווענו.

עפנט. פארואס. ביי יונגט לינקע פועלי ציון 8.30 נ. מ. אין פרץ אינסט. פראבלעמען פון איר. ארב. יונגט.

סעם קאר וועגן "פאליטישער לא־גע אין איירפאפע" ביי אידישן קולטור צענטער 8.30 נ. מ. אין פרייהייט טעמ־פעל.

זונטאג, יולי 26

פייערונג פון 10טן יובילעי פון יונ־גע הכונים אין פארהיין גארדענס. אפפאר 9 פרי פון ציון זאל. פראגראם, טאנץ און אונט (אין פאל פון רעגן באנקעט אין טאנץ אין ציון זאל, פונקט 8 נ. מ.).

ארויספאר פון איר. קולט. קלוב קוין ווינניפעג ביטש, 7 פרי, פון פרץ אינסט. איר. ארב. קולטור צענטער אפפאר 6.30 פרי פון פרייהייט טעמפל צו די "סעווען סיסטערס פאלס".

ארויספאר פון בריענטש 2 פועלי ציון אין קוידאנען פארק 2 נ. מ. פון א־יענענס לאנאל.

מאנטאג יולי 27

אלגעמ. פראגאמ. ביי ארב. הילפס נעז. 8.30 נ. מ., אין פרייהייט טעמפל. וויכטיקע פראגאמ.

פראגאמ. פון פרעזיע קולטור פארב. פון ת״ח 8.30 נ. מ., אין ת״ח.

אנב-אורחא

פון מארק

א בריוול פון ווינניפעג ביטש

חשונ׳ע רעדאקציע, און ליבע לע־זער און רעזערנס בתוך כלל־ישראל:—

איך שרייב אייך צו לאזן וויסן, אז דאס וואס איך זעץ מיך ניט טאג־איין טאג־אויס, אויסער שבת און זונטאג, איז ניט ווייל איך האב אייך חס־ליל פארגאסן, נאר ווייל איך האב נאך א פריכט אויף זיך: דאס־שע.

בין איך איצט, הייסט עס, אין ווי־ניפעג ביטש אפצומוטשען זיך דא מיינע פאר וואכן וואקאציע, אז אויב איך וועט זיך פאר דער ציט שטארק פארבייגען נאך מיר אין וועט מיר שיקן פעטיציעס מיט אונטערשריפטן זיך זאל אייך ניט פארלאזן, וועל איך ניט קאנען הערן.

אגב, וועל איך וועט ניט שיקן קיין פעטיציעס און ניט בעטן מיך קומען צוריק, וועט עס אייך אויך ניט הערן, — איך וועל אראָיינס קומען . . . .

* * *

וואס הערט זיך עפעס אין ווינניפעג־ביטש?

אין ווינניפעג־ביטש איז איינגלטאך קיין שך נייעס ניטא. אין גאווייגלאך, אין דא אין הייפס באשעפטיקונג — נעבאך אז א שאק אין א חכמנות.

דערפאר אבער האב איך זיך ערשט איצט דערזאוואוסט, אז ביי אייך אין ווינניפעג אין דא נייעס. א סך נייעס. איך האב קיינמאל ניט נעוואוסט, אז אין ווינניפעג אין דא אויפיך נייעס.

אזוי ווי אויף דעם מעגערשן מין אין דא א גרויסער רוהק, קומט זיך מיר אויס צו פארבייגענען מער אין דער נעעזשיקטע פון׳ס שעענער מין. נו . . . אבער לאמיר וועגן דעם ניט פרעגן. די נייעס זיינען ניט פאר דער פרעסע, — דאס זיינען גרויסער סודות, וואס מען דערצייט אויפ׳ן אויער, בתנאי, אז איר זאלט עס חלילה קיי־נעם ניט איבערדערציילן.

אז איר וועט קומען אתער פאר אייער ״ווייץ ענד״, קאנט איר זיך אויך צוליינן אז אויער.

* * *

און אידישע נייעס אין דא מסתמא יא פאראן.

אנדערש קאן עס דאך ניט זיין, — עס זיינען דאך דא אידישע קצבים, אידישע משגיחים, שוחטים און אפילו א רב, דאנט מען גלייך, אז דא אנומרט נעווען.

און ס׳איז דא, דאנט מען גלייך, פונקט נו, בי אייך, א ״שטאט קאמע־טע״. נאר היות ווי עס פעלט א קעב־נערשער צל, און אז א צר שכנגר קאן מען אונטערגיין פון נארגייטש. ניט טאג, אדבעט איצט די הינע ״שטאט קאמיטע״ אויף דער ברינדונג פון א ״ערד הערי״, זי זאל האבן מיט וועמען זו רעפספן . . . .

און אויב איר זייט פאראינטערע־סירט אין דער מאדע אין באד־קאפ מיינען, קאן איך אייך מודיע זיין, אז מיר פארגעסירן אין דער דזשיבט פון יאר צו יאר. אזוי אז באלד וועט זיך דער אויבן באגעגענען מיט׳ן אונטן.

וואס דעם וועט דאן זיין?

איר זאלט קיין יסורים ניט האבן, די מעאלר וועט חלילה צוליב דעם ניט אונטערגיין.

אבער וואס איז מכה א נייער מאָ־דע?

וועט דאן דער וואל און באוול אינ־דוסטריע מאכן א ״ווצעקע״. ריכטיר קער, די וועט שווינגן נאר די גלחים און מאראליסטן וועלן פאר זיי רייזן.

וועט מען אנהויבן טראגן דאנגע באד־קאסטיומען. פון האלז ביז די פיאטעס, און ברייט — אז זיי זאלן אריינגעמען וואס מער שטאף: וו׳ עס איז געווען די מעשה מיט די ווייבער שע קליידלאך. — אז זיי האבן דער־גרייכט די גרענץ, האבן זיי מיטאמאל א לאז געטאן זיך אין דער לייגג און אין דער ברייט, צו האסעווען די קאָ־טאן אינדוסטריע . . .

און, דאן וועט שוין זיין פון וואנען צו שניידן, פון אויבן און פון אונטן!

* * *

יא, אין גימלי אויך געווען.

פון די וואונדערים פון גימלי איז א קאטעדזש מיט׳ן נאמען ״ביראַ־ביר־זשאן״.

כאסקיטאס? אוואדע זיינען פאראן מאסקיטעס.

און בלאטעס? ווי דען!

* * *

אויף גימלי דערציילט מען דאך די מעשה:

אז אדם הראשון איז באשאפן גע־ווארן, האט אים דער באשעפער, כבו־כול, געווען אלע מענשן־קינדער ביז צום סוף פון אלע דורות.

און ער האט אים געווען אלע פלע־צער אויף דער ערד. וואו זיי וועלן וואוינען.

און אויף דער מאפע האט ער אים אנגעווייזן אויף א פונקט אויף לייק ווינניפעג, צו צפון זונ׳ס פלאץ וואו דער דער רייזער פאלט א.

אם דא וועט זיין גימלי!

האט אדם־הראשון א שפיי געטאן, — און ס׳איז געבלוזן א בלאטע עד היום הזה.

* * *

צום ווידערזעען!

חזן ש. גודמאן אין עטרת ישראל שול

חזן שמשון גודמאן, א בחור׳ל פון 19 יאר, וועט דאוונען היינט אוונט און מארגן פרי אין עטרת ישראל שול (מענגנס און פאורעס) ליבהאבער פון שיינער אידישער נגינה, זיינען גע־בעטן צו קומען אים הערן דאוונען.

פון נאענט און ווייט

די ווינניפעג סקול־בארד האט אנגע־סירט א באלוינונג צו יענע וועלכע וועלן נעמען אינפארמאציע צו ארעסירן די חברה, וואס גנב׳ענען זיך אריין אין די שול־געבוידעס און עצשטערן מעבל און א. וו.

אין איינציקע סקולס זיינען פארגאר־זאכט געווארן גרויסע שאדנס: אין איין שול־סטראטסאנא, באטרעפט דעם שאד־דען ביז 500 דאָלאר.

* * *

אינטערעסאנטע אנטוויקלונגען קו־מען פאר אין ענגלישן פארלאמענט אין באצוג צו די פארהאנדלונגען צווישן דער ענגלישער און רוסישער רעגירונג, פאר א האנדלס אפפאר. די קאנסערד וואטיוויע פארטיי אין קענן וועלכן ניט איז אפפאר, אבער דער קאנסערוואטי־ווער דעפוטאט, מיידישער ראלף גלין, איז ארויסגעטראטן קעגן זיין פארטיי און פארטיידיקט דעם אפאר. מיידי־שער גלין איז גוט באקאנט מיט דער רוסישער לאגע, ווייל ער איז דארט געווען פיל מאל, פאר דער טלחמה און זיין דער טלחמה.

אן אנדער דעפוטאט עד פיימאן, האט דער רעקלערט, אז דער 10 פראצ. עקספארט צטייער נאך רוסלאנד איז צו הויך.

* * *

אין פארבינדונג מיט דער דיסקוסיע וואס קומט פאר איצט ווענן דעם אז א פראבע זאל געמאכט ווערן איבערצו־קיין האפן, — האט די עדערארעל רע־גירונג פארשלאגן צו פערארטאציע בעריקע קאסטן פאר טראנספארטאציע און פארזיכערונג. עס ווערט דערווארט מעט, אז דער ערשטער טראנספארט זאל געמאכט ווערן דעם 15טן סעפטעמ־בער.

* * *

אין סיטי האל קריינן דערט מען וועד גען דעם, אז מען זאל ווידער רעניס־טריען ניט־פארהייראטע מענען פאר ארבעטסלאזע חילף. אזעלכע האבן ניט באקומען קיין חילף זייט דעם מאנאט אפריל. נאר די, וועלכע האבן געווארנט־נט אין מאי, ווען אין אנצאלן גע־סטודענטן ראיאסן אין וווּ.

ארטור הענדערסאן, דער ענגלישער אויסלאנדס מיניסטער, האט דערויף געענטפערט, אז ער דיינקט ניט, אז דז־ראיזע פראגע ווען אויפגענומען וועד־ען אויף א ווייזנג פון דער פעלקער־ליג. הענדערסאן האט געזאגט, אז ער האט געלייענט א באריכט, ווענן די אנטי־אידישע סטודענטן ראיאסן אין וווּ, אבער אויף וויפיל ער ווייסט, זיינען דיאזיקע ראיאסן אין אנדערע פלאץ אין דער וועלט.

דער סענאט האט אפגעלייגט אויף שפעטער די דורכפירונג פון סענאטאר קאסטרייגס נעזעץ־פראיעקט צו דער־ניסריין די פרעמדע.

* * *

35 פארמערס און זייערע אפסיליעס זיינען איבערגעצייגט געווארן פון די אויסטעטרוקנטע נעגנען ארום האנא אלבערטע, וואו אלץ איז פארניכטעט געווארן — אויף נייע האסטערס ארום עדמאנטאן.

יעדע אפסיליע האט מיטגעבראכט זייער נוטס.טעבל, און לעבעדיקן אינ־ווענטאר, וועלכע דא איינגעגאנען האבן איבערגעפירט פריי — לויט אן אפפאר מיט דער רעגירונג, צו ארויסהעלפן די דאזיקע פארמערס.

פייערלאכע פראצעסיע ערב תשעה באב ארום כותל מערבי

ירושלים, יולי 24 (איטא).— מער ווי צען טויזנט אידן זיינען פארבייגע־גאנגען איינציקווייז, פאר דעם כותל מערבי, מיטוואך אונט ערב תשעה באב. די עלטערע זיינען געווען און גע־זאגט קינות אויף די וועגן וועלכע זיי־נען געווען באשיצט פון פאליציי פאס־ראלז, אין דער צייט וואס ארום פונ־ציף יונגע אידישע נוואר־דיע לייט האבן נעמאכט א לעבעדיקע קייט אין מיטן גאס. ארום וועלכער א שווינגערדיקע מאסע אידן זיינען פארביי גענאנגען איינציקווייז.

די פראצעסיע האט געדויערט פון זונאונטערגאנג ביז מיטנאכט. ווען די ארטאדאקסישע מתפללים, באגלייט פון יונגע ישיבה בחורים האבן אנגעהויבן קומען בארויסיע.

פיל אדמיניסטראטיווע באאמטע און פאליסלייט זיינען געשטאנען דער־ביי. א אידישער דיסטריקט אפיצער, וויליאם יעקאבס האט אנגעפירט די פראצעסיע. הארטברוק אין זיינע הענט א קאפיע פון דעם באריכט ארויסגעגע־בען פון דער ספעציעלער כותר מערבי קאמיסיע, וועלכער א ארויסגעקומען אין קראפט דעם ערשטן טאג תשעה באב, זייט ער איז פארעפנטלאכט גע־ווארן.

רעוויזיאנסטן פארשפרייטן פארדאמונגס צירקולארן ווערן קאנפיסקירט

יונגע רעוויזיאנסטן האבן פאנאנ־דערגעשפרייט צירקולארן אין וועלכע די כותל מערבי רעגולאציע ווערט פאר־דאמט, ווי אויך די אידישע אויטארי־טעטן, וועלכע האט זיי אנגענומען; אבער די פאליציי האט די דאזיקע צירקולארן קאנפיסקירט און אלץ איז דורכגעגאנגען בשלום.

עבר הירדן אויסגעשלאָסן פון ארץ ישראל־לאנד אנטוויק־לונגס פלאן

לאנדאן, יולי 24 (איטא).— דער עבר הירדן וועט ניט זיין באַ־

נעווזעזענער ישיבה בחור דערוויילט אלס מיטגליד פון שטאָט־ראט אין סעאטעל

סיאטל, וואשינגטאן, יולי 23 (אי־טא). — דייוויד לאווין, אין באשטימט געווארן אלס מיטגליד פון הינז שטאט ראט, וואו ער וועט פארנעמען דעם פלאץ פון דאבערט הארלאו, וועלכער איז איצט מעיאר פון סיאטל.

לאווין איז געקומען קיין אמעריקע אין עלטער פון זעכצן יאר פון בער־דיטשעוו, וואו ער איז געווען א ישי־בה בחור. ער איז איצט אלט 47 יאר. ער איז דער פרעזידענט פון דעם הינז ״צענטראל ארבעטער־ראט״, אן אמט, וואס ער האלט שוין אן א לאנ־גע צייט. לאווין איז זייער פאפולער אין די הינע יוניאָן קרייזן, אל איז בייגע־שטייערט 25 דאלאר.

אלד. פלאים ״אונטער־פירער״ ארעסטירט

נאדדאן רעסטריא און דזשארדזש דזשאן א׳בריינן האבן זיך נעכטן מר־דה נעווען אין פאליציי גערייכט. אז זיי האבן דעם 10טן יוני געוואלט גע־מען אלדרעמאן פלאים ״פאר א ראיד״ אין באריוכן אים פון זיין געלט וואס ער האט ביי זיך געהאט.

דר ציוויי חברה־לייט זיינען ארעס־טירט געווארן מיטוואך אונט, און אל־דערמאן פלאים האט זיי דערקאנט צוויי שען א צאל ארעסטירט. די באַ־שולדיקטע האבן באלד צוזאמענגעבראַ־כען און זיי האבן זיך מודה געווען אויף זייער מאדערעכן. זיי האבן גע־טען דערקלערט, אז זיי ווילן וואס גי־כער דורכמאכן זייער פראצעס.

דעם אורטייל פאר זייער פארברעכן ווען זיי אויסהערן מאנטאג, דעם 27טן יולי.

פראגע פון אומרוען אין ווינער אוניווערסיטעט אויפגענומען אין ענגלישן פארלאמענט

לאנדאן, יולי 23. (איטא). — די פראגע וועגן די לעצטע אנטי־אידישע ראיאטן אין ווינער אוניווערסיטעט, איז אויפגענומען געווארן אין ענג־לישן פארלאמענט דורך דעם ארבע־טער דעפוטאט, קאמאנדיר דזש. מ. קענוואיערט, וועלכער האט געפרעגט צי די מיינערטיס פון פארהייראטע מענען פאר ארבעטסלאזע חילף. אזעלכע האבן ניט באקומען קיין חילף זייט דעם מאנאט אפריל. נאר די, וועלכע האבן געווארנט־נט אין מאי, ווען אין אנצאלן אידישע סטודענטן ראיאטן אין וווּ.

ארטור הענדערסאן, דער ענגלישער אויסלאנדס מיניסטער, האט דערויף געענטפערט, אז ער דיינקט ניט, אז דז־ראיזע פראגע וועט אויפגענומען וועד־ען אויף א ווייזנג פון דער פעלקער־ליג. הענדערסאן האט געזאגט, אז ער האט געלייענט א באריכט, ווענן די אנטי־אידישע סטודענטן ראיאטן אין וווּ, אבער אויף וויפיל ער ווייסט, זיינען דיאזיקע ראיאטן אין אנדערע פלאץ אין דער וועלט.

אלגעמיינע קלאגע אין ווינער אוניווערסיטעט

אידישע פאר־שטייער אנטוישט

ווינער אוניווערסיטעט, אבער די וועל־כע האלטן זיך נאך אויף די פיס זיינען איינגע׳עקשט׳ט און זיי האלטן אין איין גיין מיט דער האפענונג, אז זיי וועלן אויסהאלטן דעם קאנטעסט און זיי וועלן באקומען דעם ערשטן פריז פון עטלאכע הונדערט דאָלאר.

די אנפירער און די קאנטעסטאנטן פון ביידע גאנג־קאנטעסטן, וועלכע זיי־נען אריינגעקומען מיטוואך אונט אויף דער קלאנג פאר ניט אפחיון דעם ״גוטאג רו געווען״, זיינען דעם זעלבן אונט אויסגעלאזט געווארן אויף ערבות (בייל) און זיי האבן זיך באלד צוריקגעקערט צו זייערע באַ־טרעפנדע פלעצער און מ ע ן ג י י ס וויייטער.

די פארלאטער, די קאנטעסטאנטן און אלע וועלכע זיינען באשעפטיקט ארום די קאנטעסטן וועלן אנגעלאנט פאר איבערטרעט דעם געזעץ פון זונ־טאג־רו, שוין איבער פיר וואס אז די קאנטעסטאנטן נייען טאג און נאכט יערן טאג פון וואך. א סך פארלאך פון ביידע קאנטעסטן אין אמפיטעאַ־טער און ווקאער טעאטער ״נייען ווי געשמירט״. אלע פופצן מינוט רייבט מען אויס די קאנטעסטאנטן די בייד־נער, מען שמערט זיי אויס די גלידער, און מען נייט ווייטער צום ציל — צום ערשטן פריז, וואס שטעקט מיט עטלאכע הונדערט דאָלאר.

די אנפירער און די קאנטעסטאנטן פון ביידע גאנג־קאנטעסטן, וועלכע זיי־נען ארויסגעקומען מיטוואך אונט, האבן אויף דער קלאנג פאר ניט אפחיון דעם ״גוטאג רו געווען״, זיינען דעם זעלבן אונט אויסגעלאזט געווארן אויף ערבות (בייל) און זיי האבן זיך באלד צוריקגעקערט צו זייערע באַ־טרעפנדע פלעצער און מ ע ן ג י י ס וויייטער.

די פארלאטער, די קאנטעסטאנטן און אלע וועלכע זיינען באשעפטיקט ארום די קאנטעסטן וועלן אנגעלאנט פאר איבערטרעט דעם געזעץ פון זונ־טאג־רו, שוין איבער פיר וואס אז די קאנטעסטאנטן נייען טאג און נאכט יערן טאג פון וואך. א סך פארלאך פון

פון נאענט און ווייט

אלד. פלאים ״אונטער־פירער״ ארעסטירט

אויפגענומען אין ענגלישן פארלאמענט

אלגעמיינע קלאגע אין ווינער אוניווערסיטעט

אידישע פאר־שטייער אנטוישט

אלגעמיינע קלאגע אין ווינער אוניווערסיטעט

אידישע פאר־שטייער אנטוישט

אלגעמיינע קלאגע אין ווינער אוניווערסיטעט

אידישע פאר־שטייער אנטוישט

מזומן געלט ווען איר דארפט

דער בעסטער וועג צו מאכן זיכער אז איר וועט האבן גרייט געלט אויף די הענט ווען איר וועט עס דארפן נויטיק האבן, איז אנצופאנגען גלייך א סייווינגס אקאונט אין דער דאזיקער באנק.
קליינע סומען דעפאזיטעט רעגלמעסיק אזוי לאנג ווי איר קאנט זיי אפשפארן, וועלן זיך שנעל אקומולירן צו א באדייטנדיקער סומע, וועלכע איר וועט דארפן נויטיק האבן.
איין דאלאר עפנט א סייווינגס אקאונט אין יעדן איינעם פון אונזער'ע ברענטשעס.

THE DOMINION BANK

North End Branch, 678 Main St., Winnipeg, Man.
Main St. and Redwood Ave., Winnipeg, Man.
Regina Branch, Mr. W. A. Radcliff
Saskatoon Branch, Mr. L. C. Brown, Manager
King and McNab Streets, Hamilton, Ont.
City Hall Branch, Toronto, Ont.
Bleury and St. Catherine Streets, Montreal, Que.

דעפאזיט ביי מעיל

שפארט איין א רייזע אין שטאט. דעפאזיטס געשיקט ביי מעיל וועלן פארזיכטיק און פינקטלאך באהאנדלט ווערן, און איר וועט באלד באקומען א קבלה פאר אייער דעפאזיט.

IMPERIAL BANK OF CANADA

HEAD OFFICE - TORONTO

WINNIPEG (Main Office)	A. D. DUNCAN, Manager
	J. BURGOYNE, Asst. Manager
ARLINGTON and WESTMINSTER	R. S. McCLAY, Manager
NORTH END BRANCH	T. J. SLATTERY, Manager
ST. VITAL, Man.	V. J. MANN, Manager
RIVERTON and GIMLI, Man.	J. C. B. WILLIAMSON, Manager

ROSSMOR AUTO SUPPLY CO.
60 KING STREET
PRINCESS SERVICE STATION
61 PRINCESS STREET

טייערס און טיובס
גאזאלין און אוילס
גריזינג און וואשינג
וואולקאנייזינג
בעסטע באדינונג צו נידעריקסטן קאסט

H. W. FRANCIS, Prop.

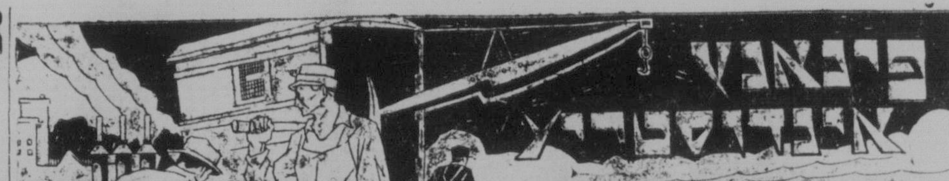

אמעריקע וועט מעגלאך ארויפלייגן אן עמבארגא אויף סאוועטישע סחורות; וואשינגטאנער טרעזשורי גענויגט צו אזא שריט

עס ווייזט אויס, אז גאר קירצלאך וועט אמעריקע נאכטאן דעם ביישפיל פון קאנאדע און ארויפלייגן אן עמבארגא אויף סאוועטישע סחורות.

מען רעדט איצט גאנץ געשמאק אין די פאליטישע און קאמערציעלע קרייזן פון וואשינגטאן וועגן דעם. באזונדערס איז דער וואשינגטאנער טרעזשורי דעפארטמענט גענויגט צו אזא שריט.

די עקספערטן פון דער טרעזשורי זאגן, אז דער פארבאט פון רוסישע סחורות איז פאלשטענדיק בארעכטיקט צוליבן סאוועטישן געזעץ דעקרעט וועגן ארבעט, וואס איז ארויסגעגעבן געווארן דעם פאריקן נאוועמבער. לויטן דאזיקן דעקרעט איז יעדער ארבעטער פארפליכטעט צו טאן די ארבעט וואס מען הייסט אים. אויב ער זאגט זיך אפ אויך פון ארבעט לויט זיין ספעציאליטעט, ווערט ער געשטעלט צו טאן שווארצע ארבעט. אויב ער זאגט זיך אפ פון שווארץ ארבעט, פארלירט ער זיין מיטגלידערשאפט אין דער טרעיד יוניאן. דאס מיינט, אז מען נעמט ביי אים צו די שפייז קארטע, און וועלכער ער קאן ניט קויפן קיין עסנווארג.

כאטש די מערסטע פאליטישע באאבאכטער אין וואשינגטאן ריכטן זיך אויפן פארבאט פון רוסישע סחורות, איז דאס אבער נאך ניט קיין ענטגילטיקער באשלוס. דער ענטגילטיקער באשלוס וועט אנגענומען ווערן ערשט נאך דע סווי מר. מעלאן, דער "סעקרעטערי אף דהי טרעזשורי" וועט זיך אומקערן פון אייראפייאישער רייזע. מען זאגט דא, אז מעלאן וועט בעת זיינע פאליטישע געשפרעכן אין אייראפע ארומריידן אויך די רוסישע פראגע. ערשט נאך די דאזיקע געשפרעכן וועט ער באריכטן צו פרעזידענט הואווער און דאן וועט די אדמיניסטראציע ענדגילטיק באשליסן צי זי זאל פארווירקלאכן איר פלאן וועגן אויסנוצן דעם פונקט וועגן צוואנגס ארבעט פאר אלע סחורות, וואס קומען פון רוסלאנד.

דערוויילן דארף וואשינגטאן אנטשיידען דעם גורל פון א בערך קליינער לאדונג האלץ, וואס איז געקומען קיין ניו-יארק פון לענינגראד. עס איז א סברא, אז די האלץ איז געבראכט געווארן פון "אמטארג", די אמעריקאנער האנדלס פארטרעטערשאפט פון רוסלאנד, מיטן צוועק אויסצופראווען אין דער פראקטיק דעם לעצטן ארדער פון דער טרעזשורי אין באצוג צו דער עמבארגא אויף האלץ, וואס קומט פון נארד רוסלאנד.

דער "אמטארג" זאגט, אז די האלץ איז געהאקט געווארן אין אזעלכע געגנטן פון רוסלאנד, אויף וועלכע עס באציט זיך ניט די "עמבארגא" פון דער טרעזשורי. אויב וואשינגטאן וועט אננעמען דאס דאזיקע עדות זאגן פאר גענוגענד, וועט עס עפענען דעם וועג פאר א גרעסערן אימפארט פון רוסישע האלץ אין לויף פון די קומענדיקע עטלאכע מאנאטן.

אין אמעריקאנער ביזנעס קרייזן רעדט מען וועגן דעם, אז א געוויסע קאמפאניע אין דעטראיט האט געקויפט פון דער סאוועט רעגירונג 15,000 בארעלס איל. אזא האנדל ווערט דא באצייכנט אלס "דאמפינג". אמעריקע איז איצט פארפלייצט מיט איל און די טראנספארט הוצאות פון באקו ביז דעטראיט מוזן קאסטן ניט ווייניקער ווי דער פרייז וועלכן דער סאוועט קאן איצט קריגן פאר האלסייל איל אין דעטראיט. ברענגען איל פון אייראפע קיין אמעריקע איז אלץ איינס ווי צו "שלעפן קוילן קיין ניוקעסל".

אויב די נייעס וועגן דעם אימפארט פון רוסישע איל קיין אמעריקע וועלן זיך ארויסווייזן פאר ריכטיק, וועט די "סטאנדארד איל אף ניו דזשוירדזשי" און אנדערע פאראינטערעסירטע איל קאמפאניעס אויפהויבן קעגן דעם א שארפן פראטעסט.

עקספערטן האפן אז ווייץ סיטואציע וועט זיך פארבעסערן

אטאווא.— עס זיינען דא גוטע האפנונגען, לויט דער מיינונג פון באאמטע פונם דעפארטמענט פון האנדעל און קאמערץ, אז די ווייץ לאגע אין דער וועלט זאל זיך איצט אנהויבן פארבעסערן. די ווייץ זאפאסן אין אייראפע זיינען איצט נידעריק, די שטחים פארזייט זיינען פארקלענערט געווארן אין א סך אייראפייאישע לענדער און די גערעטעניש אויסזיכטן אין צפון אמעריקע זיינען ניט קיין גינסטיקע און די אלע פאקטארן דארפן ווירקן צו העכערן די ווייץ פרייזן.

די דאמיניאן סטאטיסטישע ביורא האט לעצטנס גרינדלאך אויסגעפארשט די ווייץ לאגע אין אייראפע, און נעמענדיק, אין אנבאטראכט די אומגינסטיקע פאקטארן, האט זי אבער אויך געפונען א סך פאקטארן פון א גינסטיקן כאראקטער.

דער אנאליז פון דער לאגע, געמאכט פון דער סטאטיסטישער ביורא, בארירט אלע לענדער וואס עקספארטירן אדער אימפארטירן ווייץ, איבערלאזנדיק בלויז סאוועט רוסלאנד, וועלכע זי באטראכט אלס א באאומרואיגנדיקער פאקטאר אויפן וועלט מארק. די לאגע בכלל איז אבער אזא, אז מען קאן פון איר דערווארטן בעסערע ווי די איצטיקע ווייץ פרייזן.

—(:)—

קאנאדע 2טע גרעסטע גאלד פראדוצירערן

קאנאדע איז איצט די צווייטע גרעסטע גאלד פראדוצירערן אין דער וועלט. לויט א סטייטמענט פון דער דאמיניאן ביורא אוו סטאטיסטיקס.

ביז איצט איז אמעריקע געווען די צווייטע גרעסטע גאלד פראדוצירערן. נאר לעצטן יאר האט איר קאנאדע איבערייטינג.

קאנאדישע גאלד פראדוקציע האט אין פאריקן יאר באטראפן 2,102,068 פיינע אונצעס, ווערענד אמעריקע האט פראדוצירט גאלד בלויז 2,053,659 פיינע אונצעס.

די ערשטע גרעסטע גאלד פראדוצירערן, אין דער וועלט איז זיד אפריקע. וועלכע האט אין דעם פאריקן יאר ארויסגעגעבן 10,354,264 פיינע אונצעס גאלד אדער 52 פראצענט פון דער אלוועלטלאכער פראדוקציע.

די נוצלאכקייט פון קאנאדער דזשיפסום פראדוקטן

ווינדזאר, נ. ס., האט עקספארטירט דזשיפסום אין 1812, צען יאר איידער דער דאזיקער מינעראל איז אנטדעקט געווארן אין אנטעריא, און איז גענוצט געווארן פון די פארצייטיקע תושבים פאר "פערטיליייזער". היינט געפינען זיך אזעלכע אכצן מינען אין קאנאדע.

* * *

דזשיפסום, דער ניט-מעטאלישער מינעראל וועלכער איז דער הויפט פון א סך העכערע סארטן פלאסטערס וואס ווערט געברויכט אין געביידעס, איז אויך דער הויפט מאטעריאל וואס איז נויטיק צו פאבריצירן קאלירנדיקע דרויסנדיקע און אינוויינקסטע סטאקאס וואס ווערט איצט אין א גרויסער מאס גענוצט אין קאנאדער קאנסטרוקציע.

* * *

פופצן הונדערט טאן דזשיפסום אקוסטיק פלאסטער איז גענוצט געווארן צו אפשאפן טומל אין איינער פון די נייעסטע אפיס סטרוקטורן אין מאנטרעאל. — דאס איז א קאנאדער רעקארד.

* * *

וויסנשאפטסלייט פון קאנאדער אוניווערסיטעטן האבן לעצטנס אויפגעבויט א הילצערנע שטיבל, אינסולירט מיט דזשיפסום, אנגעפילט מיט געזאלין איינגעזאפטע קארד האלץ און זיי האבן עס אונטערגעצונדן. אדאנק דעם באשיצנדיקן דזשיפסום איז דאס שטיבל ניט פארברענט געווארן; דער פייער האט זיך ניט געקאנט דורכרייסן צו די ווענט פון דער געביידע און עס האט איר גארנישט ניט געשאדט.

די ביידלאך ביי דער קענעדיען נעשאנאל עקסיבישאן וואס קומט פאר יעדן יאר. נוצן קוואנטיטעטן קאנאדער דזשיפסום בילדינג מאטעריאלן פאר אויסערגעווענלאכע עפעקטן אינווייניק און אויסנווייניק.

* * *

לויט אן אויספארשונג געמאכט פון פראפעסאר ה. ע. רילעי, ווייזט זיך ארויס, אז צוויי און פערציק פראצענט פון די טעות'ן וואס ווערן געמאכט פון אפיס מענשן איז, עס דורך דעם צו גרויסן טומל. זוכנדיק א מיטל צו פארמיידן די דאזיקע פעלערן, האט מען אויסגעפונען, אז קאנאדער דזשיפסום איז גוט צו נוצן אלס אן עפישענט אקוסטיק פלאסטער צו רעגולירן דעם רעש און טומל.

* * *

פארמעס פון דזשיפסום פלאסטער ווערט איצט אנגעווענדעט אין ווענט און אויף סילינגס כדי דערמיט צו אבסארבירן איבעריקן רויש.

* * *

דער דעפארטמענט פון מינען, אין אטאווא, מעלדעט, אז די פראדוקציע פון דזשיפסום אין קאנאדע האט זיך פארגרעסערט אויף איבער 155 פראצענט אין צוואנציק יאר. מיט א ווערט פארגרעסערונג אויף איבער 347 פראצענט.

פוטער פראדוקציע אין סאסקאטשעוואן

צוויי מיליאן, 484 טויזנט און 733 פונט קרימערי פוטער איז פראדוצירט געווארן אין סאסקאטשעוואן אין יוני מאנאט. פאראיארן איז אין דעם מאנאט פראדוצירט געווארן צוויי מיליאן, 203 טויזנט און 835 פונט פוטער.

פאר די ערשטע זעקס מאנאטן פון היינטיקן יאר האט די פוטער פראדוקציע אין סאסקאטשעוואן דערגרייכט צו 8 מיליאן, 632 טויזנט און 552 פונט אין פארגלייך מיט 5 מיליאן, 921 טויזנט און 314 פונט. פאר דעם זעלבן פעריאד אין 1930. דאס איז א פארגרעסערונג אין דער פראדוקציע אויף ארום 46 פראצענט.

אויפלעבונג מוז קומען לאנגזאם — זאגן עקספערטן

ווי די לאגע איז איצט, זיינען די אויסזיכטן ניט קיין גינסטיקע. די גרונד אינדוסטריעס אפערירן שוואך און די ווייץ סיטואציע איז אויך א שאנטענדיקע. די פרייזן פון ארטיקלען זיינען נאך אלץ נידעריק, און די פאבריקען וועלכע אפערירן אפילו, מאכן אויך ניט קיין פראפיט.

כמעט אלע וויכטיקע עקספערטן זיינען מיט דער מיינונג, אז אן אויפלעבונג אין ביזנעס מוז קומען לאנגזאם און דורך א פארגרעסערטן פארברויך פון סחורה. די טעכנישע מיטלען זיינען אזעלכע וואס פראדוצירן א סך פראדוקטן, און נאר ווען זיי ווערן פארקויפט אין א גרויסער מאס קאן מען די פאבריקן אפערירן אין פולן גאנג, אבער צו פארקויפן א סך סחורות מוז מען פארגרעסערן דעם קויף-קראפט פון דער באפעלקערונג, און דאס קאן געטאן ווערן דורך העכערן וויידזשעס. פון דער אנדערער זייט, אבער, קאן מען ניט פאבריקאנט אין דעם איצטיקן מאמענט וועלכער מוז פארקויפן זיינע פראדוקטן ביליק, אז ער זאל העכערן די וויידזשעס פון זיינע ארבעטער. פארקערט, די באדינגונגען דריקן אים, אז ער זאל זוכן צו רעדוצירן די וויידזשעס, און דאס איז איצט די הערשנדיקע טענדענץ אין די אינדוסטריעלע קרייזן, און דער פועל יוצא דערפון איז, אז דער קויף-קראפט פון דער באפעלקערונג ווערט אפגעשוואכט, און דערינען ליגט די גאנצע טראגעדיע פון דער איצטיקער סיטואציע, און דאס מאכט צו גלויבן, אז די פארבעסערונג אין ביזנעס מוז קומען לאנגזאם, און דער וועג איז א שווערער.

באנקיר ווארנט מען זאל ניט לייגן צופיל געוויכט אויף הואווערס מאראטאריום פלאן

סער טשארלס גארדאן, פרעזידענט פון דער באנק אוו מאנטרעאל, וועלכער האט זיך לעצטנס צוריקגעקערט פון ענגלאנד, האט אין א סטייטמענט צו צייטונגס לייט, דערקלערט, אז די סיטואציע אין אייראפע פארבעסערט זיך צו ביסלאך.

ער האט גערעדט באזונדערס וועגן ענגלאנד, זאגנדיק אז הגם די גרונד אינדוסטריעס זיינען נאך אלץ אין א נעדריקן צושטאנד, האט זיך אבער די לאגע בכלל עטוואס געבעסערט.

ריירנדיק וועגן דער דעפרעסיע בכלל האט סער טשארלס געזאגט, אז ווערענד אין די שטאטן איז עס נעקומען פלוצים האט זיך אבער דער קריזיס אין אייראפע אנטוויקלט ביסלאכווייז, און דאריבער האט זיך דארט ניט געשאפן אזא פארפלייצטע לאגע ווי אין די שטאטן.

קאמענטירנדיק איבער דער ווירקונג וואס דער הואווער מאראטאריום פלאן האט געמאכט אין אייראפע, האט דער פרעזידענט פון באנק אוו מאנטרעאל געזאגט, אז די ווירקונג איז געווען אן אויסגעצייכנטע. עס האט געשאפן א געפיל פון אפטימיזם און גלויבן אז עס הויבט זיך אן א פעריאדע פון אויפלעבונג. סער טשארלס האט אבער דערביי געווארנט, אז מען דארף ניט לייגן צופיל געוויכט אויף דעם מאראטאריום פלאן. דער דאזיקער פלאן וועט העלפן צו פארבעסערן די סיטואציע, אבער ער אליין וועט די וואונדן ניט פארהיילן. די אויפלעבונג אין ביזנעס מוז קומען לאנגזאם, האט ער געזאגט.

וועגן פראנקרייך, האט סער טשארלס געזאגט, אז זי איז פאקטיש די איינציקע לאנד אין אייראפע וואס איז כמעט ניט אנגערירט געווארן פון דער אלגעמיינער דעפרעסיע, און דאס איינציקע וואס פילט זיך אלס רעזולטאט פון אלוועלטלאכן קריזיס, איז דער אפפאל אין טוריסטן טרעיד, ווייל צוליב די שלעכטע צייטן אין אמעריקע, פארן היינטיקס יאר זייער ווייניק טוריסטן פון אמעריקע קיין פראנקרייך.

א טייערע אידים פאר פינף-און פופציק טויזנט דאלאר...

אין ביאליסטאק קאכט זיך איצט מיט א זייער סענסאציאנעלער "אמעריקאנער חתונה געשיכטע".

פאראיארן זומער איז קיין ביאליסטאק געקומען אן אמעריקאנער איד און האט געבראכט מיט זיך א יונגע טאכטער, זייער א שיין מיידל, וואס איז געשטאנען אין שידוכים. דא האט דאס מיידל באקאנט זיך מיט אן אינטעליגענטן בחור פון א שיינער פאמיליע. שדכנים האבן זיך אריינגעמישט און עס איז געשלאסן געווארן א שידוך.

דער אמעריקאנער מחותן האט איינגעלייגט ביים קאונסיל 15 טויזנט דאלאר. ער האט אויך געגעבן שיינע מתנות דעם חתן, און עס איז מיט מזל געפראוועט געווארן די חתונה אין א דערבייאיק שטעטל.

נאך דער חתונה האט נאך דאס יונגע פארל פארבראכט אין נחת און אין פרידן א פאר מאנאטן. נאכדעם איז דאס ווייבל מיטן פאטער אפגעפארן צוריק קיין אמעריקע, מיטן צוועק באלד ארויסצופאדערן דעם מאן לויטן געזעץ.

אז עס האט זיך באוויזן די אימיגראציע גזירה, האט דאס ווייבל געמיינט אז איר וועט עס ניט אנרירן, ווייל זי איז דאך א רייכע, עס ליגן דאך ביים ווארשעווער קאונסיל 15 טויזנט דאלאר. אבער קיין פאפירן האט מען ניט באקומען.

דאמאלסט האט איר פאטער אראפגעבראכט צו זיך א נאטאריוס, וועלכער האט דריי טעג קאנטראלירט זיין פארמעגן, און האט ארויסגעגעבן אן אפיציעלע באשטעטיקונג, אז ער, דער אמעריקאנער שווער, האט פון זיינע נחלאות א רייכע הכנסה פון 5 טויזנט דאלאר א חודש.

גלייכצייטיק האט דער פאטער אריינגעשיקט אין ווארשעווער קאנסולאט א גאראנטיע-פאפיר פון 40 טויזנט דאלאר, אז אין פאל אויב זיין אידעם וועט "פאלן צו לאסט", קאן דאס געלט פארפאלן ווערן.

ליגט שוין, הייסט עס, אין קאנסולאט, א סומע פון 55 טויזנט דאלאר. דאס האט אבער אויך ניט געהאלפן. קיין אריינפאר דערלויבעניש ווערט ניט געגעבן.

דאס יונגע ווייבל איז דוקא א בריה. איז זי אויפן גרויסן טויזנט-קעפיקן מיטינג אין ניו-יארק פון אזעלכע נייע מאדנע "עגונות" אויסגעקליבן געווארן אין דער דעלעגאציע צו אינטערוויואירן ביים פרעזידענט, אבער דאס האט אויך ניט געהאלפן.

איצט איז דאס 'אומגליקלאכע ווייבל ארויסגעפארן קיין ביאליסטאק צו איר פאר'יתומ'טן מאן.' זי פארט אהער מיט דער פעסטער האפענונג, אז איר וועט דאך געלינגען איבערצורייידן דעם אמעריקאנער קאונסיל אין ווארשע, 'און אים איבערציינגן, אז איר מאן וועט אין אמעריקע האבן וואס צו עסן.

און אויב ניט?

איז א סברא, אז די רייכע אמעריקאנערין וועט מוזן זיך איינארדענען מיט איר מאן אין דעם קריזיסדיקן פוילן.

פאסט און גאטי

(שלוס פון עדיטאריעל זייט)

2) ווען אזעלכע סטאנציעס זיינען שוין דא, איז שוין די געפאר ניט אזוי גרויס. ווייל זאל עטוואס אויפן וועג פאסירן, און די לופט שיף זאל זיין געצוואונגען אראפצולאזן זיך אין מיטן וועג אפילו, קאן זי זיך באלד פארבונדן דורך ראדיא מיט דער נאענטסטער באזע, וועלכע קאן אין א קורצער צייט צושיקן די נויטיקע הילף דורך לופט. אדער אין ערגסטן פאל איבערצונעמען די פאסאזשירן צו זיכערהייט.

3) עס איז זאגאר דא א מעגלאכקייט צו געפינען אין ווייטן צפון, נאך דער באהויפטונג פון געוויסע געלערנטע, וואס עס קאן שאפן דעם נויטיקן הייץ מאטעריאל אויפן פלאץ אדער דערנעבן.

אלזא, וואס עס איז צו זען פון דאס אויבנגעבראכטע, איז די צייט גאר ניט ווייט, אז דער לופט פארקער צווישן די צוויי אויבנדערמאנטע קאנטינענטן, קאן און וועט מעגלאך אין דער נאענטער צוקונפט, איינגעשטעלט ווערן אויף א מער ווייניקער זיכערן און קאמערציעלן פראפיטאבעלן באזיס. עס לאזט זיך אויך גלויבן, אז מיט גוט ארגאניזירטע מיטלען, און ביי גינסטיקע באדינגונגען, קאן די צייט פון אזא רייזע, פיל פארקירצט ווערן.

יא, יא! מיר לעבן אין אזא צייט אז עס איז אוממעגלאך פאראויסצוזאגן וואס דער מארגן האט אנגעגרייט פאר אונז. דאס וואס די ווילדסטע פאנטאזיע פון נעכטן האט זיך קוים געקאנט פארשטעלן, איז עס היינט צו טאג פאזיטיווע פאקטן. און מארגן קאן עס פאראנדלט ווערן אין אומגעהויערע איבערראשונגען . . .

אט האט נאך ניט אפגעקילט דער מאטאר פון דעם "פאסט און געטטי" לופט קרוז, און אן אנדער "טים" — "הערנדאן-פאנגבארן" איז שוין גרייט צו לאזן זיך אין וועג מיט גאנץ קליינע ענדערונגען פון דעם "פאסט און געטטי" מארשרוט. אזוי באריכטן די צייטונגען, און אונזער "עדמאנטאן" וועט ווידער אריינגערעכנט ווערן צווישן די ווייניקע סטאנציעס . . .

עדמאנטאן, יולי, 1931.

שטענדיק - נוצט
ראיאל קראון קלינזער

עס איז ניטא קיין בעסערע — און עס איז כשר.
קויפט עס אין אייער גראסערי
זאמלט די קופאנען פאר ווערטפולע פרייע פרעמיאום מתנות—שרייבט פאר פרעמיאום ליסט צו
THE ROYAL CROWN SOAPS LIMITED
Winnipeg

INCOME TAX SERVICE
Audits, Financial Reports
Investigations
בוקקיפינג סערוויס
ס. א. פארטיגאל
— מיט —
דזשא. לוס און קאמפאני
Chartered Accountants, Auditors
202 פאריז בילדינג. טעל. 21 746
רעז. טעל. 24 524

איך וויל איר זאלט געדיינקען
אויב איר דארפט
אינשורענס
פאר פייער
לעבנס
פארזיכערונג
אוטאמאביל
פלייט גלאז
האלד אפ
פאנט מיר
52 619 אדער
21 989
A. HARRIS

ארעצקי

ניט בלויז בעסער נאר 100 פראצענט קאנאדער
RELIANCE INK
דער טינט אויף וועלכן איר קאנט זיך פארלאזן

Firestone
OLDFIELD TIRES

אויב איר ווילט א ראיעלן נידעריק-געפרייזטן טייער, קויפט אלדפילד טייערס —דער פארגלייך פון א סך סטאנדארד ליינס — דאך 20% נידעריקער אין פרייז. קיין אנדער נידעריק געפרייזטער טייער האט ניט די דערגרייכונגען פון —

1- גאם-דיפינג — גיט 25% — 40% מער מיילן

2- נייער דאבל קארד ברייקער — 26% עקסטרא פראטעקשאן קעגן פאנקטשורס און בלאואוטס.

3- וויסנשאפטלאך דעזיינד, לאנגזאם אויסנוצנדיקער טרעד.

אלצדינג צוזאמען מיינט מער מיילן, מער קראפט. מ ע ר ט י י ע ר צום נידעריקסטן פרייז אין דער געשיכטע! אייער נאענטסטער פיירסטאן דילער האלט א קאמפלעט ליין פון אלדפילד טייערס און גיט אייך די באדינונג וואס גייט מיט זיי. זעט אים היינט.

RED RIVER MOTOR COACH CO.

וועט אנטרייבן א באס צווישן וויניפעג ווינניפעג ביטש און גימלי, טעגלאך, דורך מעטלאק.

פארלאזט גימלי 7 פרי און 8.30 אוונט
וויניפעג ביטש: 7.30 פרי און 9 אוונט
פארלאזט וויניפעג 9 אינדערפרי
פאסאזשיר און עקספרעס סערוויס פאר דער באקוועמלאכקייט פון קעמפערס.
סינגל פעיר צו גימלי — — $1.25
סינגל פעיר צו וויניפעג ביטש, $1.00
פאר אינפארמאציע פאנט 86 769
SUBURBAN BUS STATION
264 HARGRAVE ST.

City Dairy LIMITED
PHONE 87 647

A. MUIR
אוטאריזירטער
— דיוקא פינישינג סטיישאן —
פענדערס און באדי ריפעירס
376 Furby St. PH 33 255

בעטערי סערוויס
פארברענט ניט אייערע בעטערים

לאזט אונז אכטונג געבן אויף אייער בעטערי פאר אייך
מיר רעכענען אייך גארנישט פאר טעסטן און וואסער.

דאנלאפ ספעשל הייוי פרעזשור טיובס

אויב אייער קאר פארט ניט גוט איז עס אן צווייפל איבער דער געז. קויפט אונזער היי טעסט געז און פארהיט זיך פון טראבל.
מיר פארקויפן היי טעסט גאזאלין פאר נידעריקע פרייזן.
מיר גיבן די בעסטע סערוויס אין שטאט. קומט און איבערציייגט זיך.
אלעמאל וועל איך אייך געבן מיין פערזענלאכע אטענשאן — אימער מיט א שמייכל.

Grand Service Station
מאיר זיפורסקי, אייגנטימער
Salter St. & Dufferin Ave.
Phone 54 574

פלענער געמאכט אין פאראויס...

דער פונדאמענט פון א סך דערפאלגרייכע געשעפטן איז געלייגט געווארן אין צייטן פון עקאנאמישער איינשרענקונג, מיט דעם שכל'דיקן געברויך פון דרוקעריי. עס איז דא מער צייט צו ארגאנזירן א דירעקט-דורך-פאסט קאמפיין, גוטע פראיעקטירנדיקע פארמעס וואס וועלן שניידן די קאסטן פון אפערירונג . . . צו פארבעסערן לייבלס און רעפערס . . . און פאראנדערן די דילערס מיט צוציענדיקער סיילס ליטעראטור. עס קאן זיין א גוטער מיטל ווי אזוי צו פארבעסערן אייערע געשעפטן דורך דעם געברויך פון גוטער דרוק ארבעט. זאל אונזער דעפארטמענט פון קונסט ארבעט אייך באהילפיק זיין אויפן געביט פון פרינטינג . . . מיט דער צוגרייטונג פון קאפיע, מיט דער ארטיסטישער אויסשטעלונג פון שריפטן, קאלירן און בילדער, און אייך העלפן צו זען און באגרייפן די מעגלאכקייטן פון סיילס און אלע אנדערע געשעפט טראנסאקציעס.

טעלעפאנירט 55 409

The Israelite Press
Limited
165 Selkirk Avenue
WININPEG

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
דאָס אידישע וואָרט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

די אטאקעס קעגן דער סי. ען. אר.

זעלטן, זייט די פארשיידענע וואקלדיקע קאנאדער אייזנבאנען זיינען קאָנסאָלידירט געוואָרן אין איין צענטראליזירטער סיסטעם, אונטער דער פארוואלטונג פון סער הענרי טאָרנטאָן, איז די סי. ען. אר. אזוי שארף קריטיקירט געוואָרן אין פעדעראלן פארלאמענט, ווי לעצטן דינסטאָג, — פון דעפּוטאט דזשאָן העקעט, קאָנסערוואטיוון מיטגליד פון סטאנסטעד.

דעפּוטאט העקעט גלויבט נים אין געזעלשאפטלאכע אונטערנעמונגען; ער איז א ליידנשאפטלאכער אונטערשטיצער פון פּריוואט-אייגנטום. און די איצטיקע ניט גינסטיקע לאגע פון סי. ען. אר. גיט אים א גלענצנדע געלעגנהייט צו אטאקירן די רעגירונג אייזנבאן סיסטעם — דעם קענעדיען נעשאָנאל ריילוויי. זיין רעדע אין פארלאמענט איז געווען אזוי שארף און זיין אטאקע קעגן דעם פּרינציפּ פון געזעלשאפטלאכע אונטערנעמונגען אזוי ביטער, אז פּרעמיער בענעט אליין האָט געפונען זיך פארפליכטעט צו דערקלערן אין האוז אָף קאָמאָנס, אז דעפּוטאט העקעט דריקט נים אוים די מיינונג פון דער רעגירונג, אז ער האָט גערעדט אין זיין אייגענעם נאָמען.

אָבער העקעט איז ניט דער איינציקער וועלכער זאָל ארויסקומען מיט אזעלכע שארפע אטאקעס אויף דעם סי. ען. אר. א גרויסע טייל פון דער קאָנסערוואטיווער פארטרעטערשאפט אין אָטאווא איז גאנץ אָפן קעגנעריש געשטימט צום סי. ען. אר. דאָס איז בולט דערוויזן געוואָרן ביי דער עקזאמענירונג פונם יערלאכן סי. ען. אר. בודזשעט פון דער ספּעציעלער קאָמיסיע באשטימט פון דער האוז אָף קאָמאָנס פאר דעם צוועק. דאָרטן האָט מען געזוכט מיט אלע מיטלען צו דערוויזן, אז די פאַרוואלטונג פון סי. ען. אר. האָט צופיל געלט פארשווענדעט, אז זי האָט געמאכט פילע פעלערן, אז די גאנצע אונטערנעמונג טויג נים א. א. וו.

די אטאקעס זיינען געווען געצילט הויפּטזאכלאך קעגן דעם פּרעזידענט פון סי. ען. אר., סער הענרי טאָראָנטן. זייט ער האָט איבערגענומען די פארוואלטונג פון סי. ען. אר. האָט ער זיך דערוואָרבן א שם ווי איינער פון די פּעאיקסטע פארוואלטער אין דער וועלט. ער האָט פּאַקטיש איבערגענומען א האַלב באנקראָטירטן, פארנאכלעסיקטן סיסטעם, וועלכער פלעג פּאראורזאכן ריזיקע פארלוסטן — און פארוואַנדעלט אים אין א גאָר קורצער צייט, — אין א דערפאָלגרייכן, נוצלאכן אייזנבאן סיסטעם. דורך דעם איז ער, נאטירלאך, געוואָרן א שטארקער קאָנקורענט צו דער "פּריוואטער" אייזנבאן סיסטעם, דער סי. פּי. אר.

אזוי לאנג ווי די עקאָנאָמישע באדינגונגען פון לאנד זיינען געווען גינסטיקע, האָט דער סי. ען. אר. אונטער סער טאָראָנטאָנס פארוואלטונג, פּראָגרעסירט, — אזוי גוט און אזוי שנעל אז ער האָט שוין געקאָנט דערוויזן באדייטענדע ריינע פּראָפיטן. אונטער אזעלכע אומשטענדן האָבן אויך די ביטערסטע שונאים פון געזעלשאפטלאכער אונטערנעמונג בכלל, און פון סי. ען. אר. בפרט, געמוזט שווייגן; איצט אָבער, ווען דער אייזנבאן — אזוי גוט ווי אלע אנדערע געשעפטן — ליידט פון דעם עקאָנאָמישן קריזיס, האָבן די קעגנער א מעגלאכקייט צו אטאקירן סיי סער הענרי טאָראָנטאָן פּערזענלאך, סיי די אונטערנעמונג ווי א גאנצעס.

גליקלאכערווייזע, אָבער, האָט דער סי. ען. אר. אויך גענוג פריינט אין פארלאמענט; און א דאנק דעם איז דער באריכט פון דער ספּעציעלער קאָמיסיע געווען אן איינשטימיקער — און אנטהאלט וויי-ניק ערנסטע קריטיק. פארקערט, די באמערקונגען פון דעם אייזענבאן מיניסטער, מאניאָן, ציינגן אז ער באטראכט די איצטיקע שווערע לאגע ווי א צייטווייליקע און אז ער איז אָפּטימיסטיש וועגן דער צוקונפט.

אן אויספאָרשונג קאָמיסיע פאר דער תלמוד-תורה

צו ווייניק אויפמערקזאמקייט איז געשענקט געוואָרן דער מעלדונג, אז דער ת"ת דערלייזונגס קאָמיטעט האָט דערגרייכט זיין ציל און האָט פארזיכערט די זאמלונג פון די גאנצע $12,000 וואָס זיינען נויטיק צו שטעלן די ת"ת אויף א פעסטן באָדן צו דערמעגלאכן איר ווייטער-אָנגיין מיט דער ארבעט. מען קאָן זיך גרינג פאָרשטעלן ווי גרויס זיינען געווען די אָנשטרענגונגען צו זאמלען אזא גרויסע סומע געלט אונטער די איצטיקע אומשטענדן, איבערהויפּט פאר אן אנשטאלט, וועלכער האָט פארלאָרן פיל פון זיין פּאָפּולאריטעט אין די לעצטע יאָרן.

די מיטגלידער פונם דערלייזונגס קאָמיטעט פארדינען א גרויסן דאנק און אנערקענונג פאר זייער איבערגעגעבנהייט און אָפּפערווילי-קייט. מיר זאָגן אָפּפערווייליקייט, ווייל מיר ווייסן, אז א גרויסע טייל פון די געזאמלטע $12,000 קומט פון די מיטגלידער אליין, און דאָס ציינגט ,אז זיי זיינען אמת'ע פריינט פון דער ת"ת און באוואוסטזיניקע מיטגלידער פון דער אידישער קהלה; מענשן, וואָס פילן, אז זיי טראָגן אויף זיך א פאראנטוואָרטלאכקייט און שטרענגען זיך אָן, אונטער אלע אומשטענדן — זייער פליכט צו דערפילן.

* * * * *

דער דערלייזונגס קאָמיטעט קאָן זיך אָבער נים צופרידנשטעלן מיט זיין ביז איצטיקן דערפאָלג. די געזאמלטע $12,000 זיינען דער מינימום וואָס איז נויטיק צו פארהיטן די פ א ר ש ל י ס ו נ ג פון דער ת"ת אן אנשטאלט, ווי די ת"ת. קאָן בלייבן אָפן און דאָך נים דינען די א י נ ט ע ר ע ס ן פון דער באפעלקערונג, אזוי לאנג ווי עס ווערן נים אָנגענומען מיטלען צו באזאָרגן איר נאָרמאלע עקזיסטענץ אין דער צוקונפט. רעטן אימעצן פון טויט מיינט נאָך נים פארזיכערן דאָס לעבן; און וואָס דער צייטווייליקער קאָמיטעט דאַרף טאָן איצט — נאָך איידער די $12,000 ווערן אויסגענוצט, איז צו מאכן אן ערנסטע און אויספירלאכע אונטערזוכונג פון דער ת"ת, פון דעם עקאָנאָמישן, פינאנציעלן און דערציאונגס שטאנדפּונקט, און צוגרייטן אויפ'ן גרונד פון דער אויספאָרשונג א גענויעם פּלאן, ווי אזוי די ת"ת זאָל אָנגיין אויף ווייטער — אזוי, אז זי זאָל זיך נים געפינען ווידער אין דער טרויעריקער לאגע אין וועלכער זי געפינט זיך איצט.

די דערמאָנטע ספּעציעלע קאָמיסיע וועט זיך שטעלן די אויפגאַבע אויסצוגעפינען:

1) אויב דער פּראָגראם און דער ביז איצטיקער סיסטעם איז צוגעפּאסט צו די איצטיקע פאָדערונגען פון די עלטערן — און איז אין אנקלאנג מיט די מאָדערנע שטרעבונגען און טענדענצן.

2) אויב מען קאָן פארגרעסערן די צאָל תלמידים.

3) אויב מען קאָן פארגרעסערן די הכנסה פון שכר לימוד.

4) אויסארבעטן א באשטימטן באלאנסירטן יערלאכן בודזשעט, און אָנווייזן באשטימטע קוואלן פון הכנסה.

* * * * *

אויב די אויספאָרשונג וועט דערוויזן, אז ס'זיינען ניטאָ קיין אויסזיכטן פאר דער אויבנדערמאָנטער פארגרעסערונג פון הכנסה און תלמידים, וועט מען דארפן באשליסן אָדער מ'זאָל פארמאכן איינע פון די צוויי געביידעס, אָדער צו אויסנוצן איינע פאר אנדערע נוצלאכע צוועקן, ווייל יעדער איינער קאָן זיך איצט איבערציינגן אז דער דורכשניטלאכער קאָסט פאר קינד איז איצט צו גרוים.

אזוי, צי אנדערש — די ערשטע אויפגאבע פון דעם דערלייזונגס קאָמיטעט איז געווען דערפאָלגרייך. איצט די אויבנדערמאָנטע ארבעט אין באשטימען א וועג פאר נוצלאכער טעטיקייט.

"פאָסט און געטטי"

פון אלחנן

דינסטאג, יוני דעם 30טן. די הימלען זיינען אנגעכמורעט. דער רעגן הערט ניט אויף צו כליאפּען שוין באלד א וואָך. א נאסער, קאלטער ווינט הערט ניט אויף צו בלאָזן. די "בלאטש פארד לופט פעלד" אין עדמאָנטאָן איז פארפלייצט מיט וואסער און בלאָטע. אָבער אָפּגעזען פון די דערמאָנטע סטיכישע שטערונגען, איז דאָס פעלד און די וועגן ארום, געווען פארפלייצט פון מענשן, פון גייער און פארער, יונג און אלט, מענער און פרויען. דורכגענעצט, דורכגענומען פון קעלט (כאָטש ס'איז ערב יולי), אָבער מען וואַרט געדולדיק, אין פּנים פון די אלע שטערונגען. וואָס איז די שמחה ווילט איר וויסן? איז דער ענטפער "פאָסט און געטטי" . . . ווער ווייס עס דען נים היינט צוטאָג "פאָסט און געטטי"? . . . ווער וויים עס דען נים ס'וועט באלד ווערן א סינאָנים, אויב ס'איז שוין נים געוואָרן?

דינסטאג, יוני דעם 23טן, 3.56 פאַרטאָג האָבן זיי זיך גערירט פון אָרט אויף דעם "רוזוועלט פעלד" אין ניו-יאָרק אין זייער מאָנאָפּליין "ווינני מעי". ווילי פאָסט דער פּיילאָט און האראָלד געטטי דער נאַוויגאַטאָר, אויף זייער וועלט אומגארטלענדער רייזע, איבערן צפון'דיקן העמיספיר. צווישן די זייער ווייניקע סטאנציעס אויף זייער מארשרוט, איז אונזער עדמאָנטאָן געווען פארצייכנט, אָט ווי עס איז צו זעען, איז עס באשערט געווען עדמאָנטאָן זאָל פּלוצלונג ווערן וועלט באוואוסט.

פון פערבאַנקס, אַלאַסקאַ, א שפּרונג פון 1,450 מייל ביז עדמאָנטאָן, האָבן די פליער באדארפט מאכן אין זייער אן אומגינסטיקן וועטער. די ראַדיאָ, טעלעגראף און טעלעפאָן, האָבן אן אויפהער געארבעט, ברענגענדיק באַריכטן פון דאָ און דאָרט. אָט האָט מען זיי באמערקט דאָ, אביסל שפּעטער האָט מען זיי געזעען דורכפליען דאָרטן און א. וו. די נאכריכטן זיינען געווען קורצע, אָפּגעריסענע און אומזיכערע. דער פאראומלטער עולם, איז

אויף די פעלדער פון אידנבורזש

(רייזע איינדרוקן)
פון משה וואַלינער

אויס בריה...

(א בריוול פון ראטשע)

ווען איך בין א דעלעגאט?

פון י. ל. וויקער

איך וואלט געוואלט זיין א דעלעגאט צום איצטיקן ציון קאנגרעס ניט צוליב פובליציטעט, ניט צו ווערן בארימט אלס פאלקס פארזארגער, פאלקס רעד־נער, ניט צוליב האבן א פרייע רייזע, ניט צוליב כבוד, ניט צוליב זשורנאליס־טישע אמביציעס. נאר צוליב זאגן דעם קאנגרעס אין באזעל דעם הייליקן נא־קעטן אמת, אויפצואווייזן די בטל'נישע אוטאפישע פראזעאלאגיע און נארישע פאנטאזיעס.

ווען איך בין א דעלעגאט צום ציון קאנגרעס, וואלט איך אויפגעוויזן אונ־זערע אומגעלומפערטע גוואלדאוונע גראבע פעלערן און טעות'ן. איך וואלט ניט געקוקט וואס מען וואלט מיר גע־רופן עוכר. איך וואלט זיך ניט געשרא־קען פאר ווערן אויסגעפייפט. איך וואלט ניט געאכט, ניט פארלאנגט קיין אוואציעס, ניט געאכט קיין געקינצלטע, געשליפענע ווערטער צו געפעלן קיינעם. איך וואלט געזאגט בלויז דעם אמת.

ווען איך בין א דעלעגאט וואלט איך מיטגענומען מיינע קרעדענשעלס נאך פון מיין קליין שטעטל פון פאר דעם ערשטן קאנגרעס. איך וואלט געוויזן ציינעניש פון ווילנע, פון זיד אפריקע און פון קאנאדע. איך וואלט צוערשט אויפגעוויזן אז אין דער צייט ווען א סך פון די איצטיקע דעלעגאטן, די איצ־טיקע פירער, די איצטיקע שרייער און טומלער, די איצטיקע גרויסע מאכערס זיינען נאך אדער אין חדר געגאנגען אדער האבן נאך די מארסעליעזע געזונ־גען, האבן נאך ציוניזם באקעמפט, בא־שפיגן, פאראכטעט, איז דער ציוניזם געווען א טייל פון מיין לעבן, פאר וועלכער איך האב ניט בלויז געארבעט, ניט נאר ניט געמאכט קיין פראפעסיע, נאר מיין גאנצן איך "בכל נפשי ובכל מאדי" מיין נשמה און מיין גאנצן פארמעגן — אפגעגעבן. און מיט מיין גאנצער נשמה וואלט איך אויסגעשרי־ען: בטלנים איר זייט אליין שולדיק! און די שולדן זיינען גרויסע, און א צאל פילע!

מיר זיינען שולדיק. ווען איך זאג "מיר" מיין איך די פירער פאר זיין בטלנים, פאר זיין פאנטאזיארן, פאר־באגיין געפערלאכע טעות'ן, וועלכע האבן געבראכט דעם איצטיקן קריזיס.

איך וואלט געזאגט בזה הלשון:

אז לך אמי כי ילידתיני נתתני איש ריב ומדון... ס'איז ניט אנגענעם, עס איז ניט שיין, ס'איז אויך שעדלאך צו זוכן פעלערן, חסרונות און קריטיקירן דעם צווייטן. מען ווערט פאראכטעט, מען באקומט שונאים און צולעצט, בא־קומט מען א נאמען אלס א "קראנק־מישוגענעם". אי ךוואלט זייער ניט גע־וואלט ריידן, איך וואלט זייער ניט גע־וואלט פרעגן קיין שאלות, קיין פראַ־געס. פיליכט טוט עס וועמען ווי, פיליכט פילט זיך איינער און נאך עטלאכע געטראפן. אבער ווען עס עק־זיסטירט א געפאר. ווען עס איז א גרוי־סע סכנה איז נאריש צו זיין סענטי־מענטאל און קוקן אויף פאראיבעלס.

דער דאקטאר, דער כירורג מאכט אן אפעראציע, ניט קוקנדיק וואס יענעם טוט ווי, די פייער־לעשער וועקן פון שלאף, ניט קוקנדיק וואס עס שטערט די איינוואוינער פון זייערע זיסע חלו־מות, ווייל האבן רחמנות אין אזא צייט, וועלן שפילן די ראלע פון אנשטענדי־קייט, פון אדעלקייט אדער דזשענטעל־מאן, איז מען א "חסיד שוטה"...

אין מיין בעסטן ווילן צו קוקן און שווייגן, אין מיין בעסטן ווילן קיינעם ניט צו אנטאגאניזירן, קיינעמס כבוד און ערע ניט אנרירן, אבער די לאגע אין ציוניזם איז א שוידערלאכע, שרעק־לאכע און טרויעריקע, אז עס איז אומ־מעגלאך צו פארשווייגן, אוממעגלאך ניט צו ריידן, ווייל שווייגן אין איצ־טיקן מאמענט מיינט זיין א פאררעטער צום אידישן פאלק.

נאך דרייצן יאר צייט ווי אידן האבן באקומען זייער רעכט אפיציעל צו בוי־ען פאלעסטינע, אלס אונזער "היימ־לאנד" האבן מיר פלוצלונג געעפנט אונ־זערע אויגן און דערזעען אין פאלעס־טינע אכט הונדערט טויזנט אראבער. מיר האבן דערזעען, אז מיט גראשנס, מיט סעגנטן און פעגים קען מען קיין לאנד ניט קויפן. מיר האבן דערזעען, אז מיר האבן קיין באדן ניט, מיר האבן אויסגעפונען, אז מיר זיינען אין דער מינאריטעט. מיר האבן אויסגעפונען אז מיר האבן גענעראלן מיט גרויסע געהאלטן און פענסיעס...

אבער ליידער קיין ארמיי. מיר האבן פארדרוס, מיר האבן פאראיבל און גרויס עגמת נפש און באמת טאקע צרות אויך. טא ווער איז שולדיק?

* * *

גלייך נאך דער סאן רעמא פארזאמ־לונג פון דער ליג אף ניישאנס וואו די באלפור דעקלאראציע איז אנערקענט געווארן, וואו דאס רעכט צו בויען אונ־זער נאציאנאלע היים איז פאלעסטינע איז עפנטלאך, רעכטלאך געזיכערט גע־ווארן, זיינען מיר געווען בלינד, קורצ־זיכטיק און ניט גענוג פארזיכטיק צו זעען דעם אמת, צו באטראכטן פאקטן און זיך רעכענען מיט די פילע באדרא־ענדע געשעענישן און פאסירונגען וואס זיינען זינט דאמאלסט פארגעקומען.

לאמיר זיך אליין מאכן א חשבון הנפש. לאמיר זיך אליין קלאפן על חטא, נאכ־מער זיך אליין שמייסן גרויסע, שטאר־קע, פייערדיקע מלקות, "מקבל בתשובה זיין" אונזערע פעלערן צו פארבעסערן און אין דער צוקונפט זיי מער ניט צו באגיין. לאמיר מודה זיין ווער איז שולדיק!

* * *

אויב איר געדענקט גלייך נאך דער באלפור דעקלאראציע האט די אלוועלט־לאכע ציוניסטישע ארגאניזאציע ארויס געגעבן א ווארנונג מען זאל ניט לויפן, מען זאל ניט ליקווידירן קיינע געשעפ־טען און פארן גלייך, עמיגרירן קיין פא־לעסטינע, ווייל דאס לאנד איז ניט פארבארייטעט פאר א גרויסער איינ־טענסיווער אימיגראציע. איך דערמאן מיך א דיסקוסיע אין אן איינגן קרייז פון ציוניזם, וועלכע זיינען געווען זיי־ער און זייער אנטוישט פון דער וואר־נונג און פראקלאמאציע. זייער טענה איז געווען: פאלעסטינע איז אונזערע, אונזער היים, אוועקגעגעבן צוריק צו אונז. וואדום דאן ניט טארן, ניט קאנען פארן ווער און וויפיל עס ווילן? מיין ענטפער איז געווען: "800 טויזנט אראבער איינגעזעסענע, איינגעוואור־צעלטע פון כמה דורות. וואס טוט מען מיט זיי? — זאל ענגלאנד, די ליג און ניישאנס זיי הייסן גיין!" מיר פריי־דיקן, מיר שרייען צו דער גאנצער וועלט — האב איך געענטפערט — הארץ נתן לבני אדם", די וועלט בא־לאנגט צו אלע מענשלאכע קינדער. מיר פריידיקן און פאדערן טאלעראנץ און איצטער אז מען וועט ארויסטרייבן צו־ליעב אונזער פאדערונג, אלע אראבער באטראכט די קאנסעקווענצן פון אזא שריט פאר די גלות אידן? —

דאס איז די אורזאך פון א סך פון אונזערע טעות'ן. מיר האבן פארגעסן אן די פאלעסטינער בירגער, אויף דעם פאקט, צי יא בארעכטיקט, צי ניט בא־רעכטיקט, אבער זיי זיינען דארט פא־ראן.

מיר האבן געהאט א פאלקאמע רעכט צו פאדערן פון דער ליג אף ניישאנס, פון דעם וועלט רויטן קרייץ, פון דער "נאנסען" קאמיטע, צו איבערזיגלען, צו טראנספערירן און איבערפירן די פאלעסטינער אראבער, קיין עבר הירדן, קיין מעסאפאטאמיע אדער אראביע פונקט ווי זיי האבן עס געטאן מיט דעם האלבן מיליאן גריכן פון דער טערקי־שער טעריטאריע אין קליין אזיען, קיין גריכנלאנד, און מאכן פלאץ פאר אונז. אויב מיר האבן עס ניט געפאדערט, אויב ניט שטארק געפאדערט, טא ווער איז שולדיק?

* * *

גלייך נאך דער סאן רעמא'ר בא־שטעטיקונג פון דער דעקלאראציע הא־בען זיך געפונען א גרויסע צאל אידי־שע לאנד קויפערס. די גרויסע פריצים צעטומלט פון אונזער גרויסן טאראראם, פון אונזערע פאפירענע נצחונות, האבן עס געוואלט פארקויפן, הלואי וואלטן מיר עס דאמאלט געקויפט. האבן אונ־זערע לעגיאנערן, אונזערע יונגע, גע־שריען: הארץ לא תמכר לצמיתות" מען טאר ניט פארקויפן צו יחידים עס זאל ווערן פריוואט אייגנטום, עס מוז באלאנגען צו אלעמען, עס איז ספעציעל אונזערס, ווייל מיר האבן זי ערהאבערט. דער רעזולטאט? ווייסט איר אליין. די פריצים האבן די שטרעקעס לאנד און מיר האבן פשט'לאך אויף אונזערע סמיכות, קבלות און תיקופים! טא ווער איז שולדיק?

* * *

נאכדעם ווי די מיליטערישע אדמי־ניסטראציע פון גענעראל אלענבי, אין פאלעסטינע, איז פארביטן געווארן אויף ציווילער אדמיניסטראציע, נאכדעם ווי יעדער לעגיאנער האט פארלארן זיין באיאנעטל מיטן מיליטערישן גארטל און קארבין, נאכדעם ווי מען האט זיי געהייסן גיין פון וואנען זיי זיינען גע־קומען, נאכדעם ווי די זיגרייכע ערא־בערער זיינען, יעדערער אהיים געקומען אנטוישטע און ביטערע שונאי ציון, האבן מיר דאמאלסט געזעען, אז מיר זיינען עטלאכע און דרייסיק טויזנט און זיי, די אראבער 800 טויזנט? ניין, א נייער טעות! אן "אסיפת הנבחרים"! א שמחה, א גדולה, א פויקערייי אין דער וועלט פרעסע און אין אלע אידישע צייטונגען: א אידישער פארלאמענט! באגריסונגען פאר דעם טייערן פלאן, פאר דער געניאלער אויפטואכץ. א קלייניקייט, א אידישער פארלאמענט פון א באפעלקערונג פון 37 טויזנט נפ־שות. פרויען און קינדער אריינגערע־כענט! וועמען צו רעגירן? פאר וועמען צו שאפן געזעצן?.. עס איז גע־ווארן צו דער זעלבער צייט א מחלוקה צווישן די גרויסע בטלנים. וואס האבן די פשוט'ע פראגע, די שפיל אין פערד־לאך. — די וואלן צו דער אסיפת הנב־חרים — מער צעפויקט, מער צעשמירט ווי דער גאנצער ענין איז ווערט געווען.. זיי האבן פארגעסן אז ניט ד י37 טויזנט אידן וועלן שאפן געזעצן און רע־גירן דאס לאנד, נאר די מאנדאטן מאכט. זיי האבן זיך גע'מח'ט פאלע־מיזירט צי מעג זייער מוטער, זייער פרוי שטימען? צי מעג זי זיצן אין דער אסיפת הנבחרים?... אט דער פויקן אויפן קעסל, אט דער טרומפייטן אין גרויסן באסאוון טרומפייט וואס נעמט ארום דעם סאלדאט איבערן קאפ, שול־טער און ארעם, האט די שכנים געמאכט קלערן, טראכטן: וואס איז דאס? דער רעזולטאט? א פאגראמטשיקל אין יא־פו, אין די ערשטע אלטע קאלאניעס! טא ווער איז שולדיק?

* * *

ווען מיר זיינען דורכגעגאנגען אט די אלע פאנטאסטישע טרויעריקע גע־שעענישן און פאסירונגען, האבן מיר נאך ניט געהאט קיין ארגאניזירטע קעננערשאפט. מיר האבן אונזערע היי־טיקע שונאים, געקענט האבן אלס אונ־זערע פריינט... עס ווייסן פון דעם סוף ניט איך אליין. עס ווייסן פון דעם סוף, א גרויסע צאל. מיר האבן געוואלט ארויסווייזן אז מיר האבן די גערעכ־טיקייט, די שטיצע פון 51 רעגירונגען פאר אונז. און די רעזולטאטן? פונקט פאר פונקט. ציוניסטישער קאנגרעס, — אראבישער קאנגרעס. ציוניסטישע עקזעקוטיווע — אראבישע עקזעקוטי־ווע. ציוניסטישער אפיס אין לאנדאן — אראבישער אפיס אין לאנדאן. ציו־ניסטישע אגיטאטארן אין אמעריקע, — אראבישע אגיטאטארן אין אמערי־קע. פרא־ציוניסטישע פאראיינען — פרא־אראבישע פאראיינען. טא ווער איז שולדיק?

* * *

פלוצלונג א נייער גרויסער אויפטו. א נייער גרויסער זיג: מיר האבן אויס־געבויט און דערעפנט פון לארד באלפור אליין די העברעאישע אוניווערסיטעט אויפן הר הצופים". איך געדענק דעם דערעפענונגס טאג ווען מען האט אין דער אידישער וועלט יובילירט. באגרי־סונגס טעלעגראמעס זיינען געפלויגן פון דער גאנצער אידישער וועלט. מען האט זיך געפרייט, מיט וואס? מיר האבן אנגעטאן א שיינעם צילינדער, א שיין זיידן היטל אויפן קאפ פון א נא־קעטן מענטש וואס הייננט אין דער לופ־טען. וואס האט ניט קיין בארן אונ־טער זיינע פיס צו שטיין.

האבן מיר באטש באקומען א דער־לויבעניש, אז די אידישע סטודירנדיקע יוגנט וועט האבן די דערלויבעניש צו פארן קיין פאלעסטינע שטודירן? דאס אויך ניט.

דר. שמריהו לעווין האט שוין אויף א ציוניסטישער קאנווענשאן אין קא־נאדע נעפראוועט ענטפערן, אז די אוני־ווערסיטעט איז מער א מאראלישער אויפטו. ווי א פאליטישער אדער עקא־נאמישער. עס איז געווען צו פארלויפן דעם וועג אנדערע, און צו צופרידנשטע־לען דעם "אחד העמ'יזם". "אחד העם" איז ליידער געשטארבן און דאס אידי־שע פאלק, האט א גאנץ קליינע ישועה פון און דורך דעם. ווען מען וואלט פאר די צענדליקער מיליאנען דאלאר וואס די אוניווערסיטעט קאסט געקויפט לאנד, ווען מען וואלט בעסער אריינגע־בראכט אין פאלעסטינע נאך 25 טוי־זענט אידישע פאמיליעס, ווען מיר וואלטן, ניט גראשנס, נאר מיליאנען אויסגעגעבן אויף לאנד באזיץ, וואלטן מיר קיינע צרות ניט געהאט. מיר וואל־טען היינט געהאט א האלבן מיליאן אידן אין ארץ־ישראל. מיר וואלטן היינט צו טאג געקאנט בויען, אויב נויטיק, א העברייאישע אוניווערסיטעט און זיין ברייטהארציק, — די אראבי־שע סטודענטן דארטן לערנען. ווי ביז איצטער. מה רעש, אז עס וואלט גע־ווען א שטאטלאכע אוניווערסיטעט? יערנפאלס איז העברייאיש אנערקענט אלס אפיציעלע שפראך, וואלטן די אויסגאבן אויך געדעקט געווארן פון שטאט. היינט האבן מיר א אוניווער־סיטעט, אבער ניט קיין באדן, מיר הא־בען סטודענטן, אבער ניט קיין ערד־ארבעטער. מיר דארפן בעטלען אויף "הוצאות היוניבורסיטי". אנשטאט צו פארנוצן די געלדער אין קאנסטרוקטיווע ארבעט גייט עס אויף צוהאלטן דעם אוניווערסיטעט. איין מיליאן דאלאר פון קאנאדער אידן האט געקויפט 44 טויזנט דונאם לאנד אין עמק השרון, היינט וויפיל הונדערט טויזנט דונאם לאנד וואלט מען געקאנט קויפן מיט די דאלארס וואס די אוניווערסיטעט קאסט? וואס איז בעסער, אן עקאנא־מיש, פאליטישער פארזיכערטער שריט, צי א מאראלישער? מען וויל שוין דרייען מיטן צונג צוריק. מען וויל שוין בלויז א גייסטיקן צענטער אין פאלעס־טינע. ווילן עס שוין "מחמד אלהוסעני" אויך אז אל מחמד'נישע סענטער מיט א אוניווערסיטעט אויפן הר הבית. טא ווער איז שולדיק?

* * *

לאמיר נעמען אונזער סקול סיסטעם אין ארץ־ישראל. מיר האבן אנשטאט איין סקול — דריי סקולס.

צוערשט קומט די אלגעמיינע ציו־ניסטישע שול. איז דוכט זיך גוט. וואס דארפן מיר בעסער און מער. מען לע־רענט די איינענע שפראך און אלגעמיי־נע וויסנשאפט. קומען די מזרחים און זאגן: דער סיסטעם טויג ניט; ניט פרום, ניט ארטאדאקסיש גענוג. מען לערנט ניט גענוג רעליגיעזע קעננשטאנ־דע, מען מוז האבן אן איינענע סקול־סיסטעם. קומען די פועלי ציון און זא־גען, אז דער אלגעמיינער ציוניסטישער שול סיסטעם, טויג ניט. ער איז צו אר־טאדאקסיש, צופיל אלטמאדיש און מען מוז האבן איינענע שולן. די רעגירונג צאלט ניט. די רעגירונג האט א סקול סיסטעם פריי פאר אלעמען. "אויב איר אידעלאך וויל זיך א באזונדערע סקול — זאגט די רעגירונג — טא האלט זיי אויס. אבער מיר צאלן פאר דעם אלעם מיט כסף עובר לסוחר" וועלכע מען מוז קומען צו די גלות אידן בעט־לען. אנשטאט צו פארנוצן די געלט אויף קאנסטרוקטיווע ארבעט, פאר־שווענדען מיר עס אויף גאנצע דריי באזונדערע סקול סיסטעמען. און וואָ־רום זאל דער גלות לערנען מיט די קינדער פון ישוב?

* * *

מיר ווילן, מיר פארלאנגען מיר הא־פען צו ווערן בעלי בתים אין ארץ־ישראל. אמת, דאס איז אלעמאל געווען דער חלום פון דר. הערצל ז"ל. דאס איז געווען "דער חלום פון די חובבי ציון, פון די ערשטע בילוצעס." אבער קיינער, קיין מענש מיט שכל קאן ניט זאגן, אז זייענדיק אין שיקאגא, וואוי־נענדיק אין ווילנע, ווארשע, בוקארעסט, ווין, בערלין און בוענאס איירעס, זאל מען וועלן פאסן געזעצן פאר דענמארק, שוועדען און נארוועגיע?

מיר צעזוייט, צעשפרייט אויפן גאנצן ערד־קוגל, ווילן זאגן א דעה אויף א לאנד, ווילן שאפן, געזעצן פאר א לאנד, ווילן זיין די פירער פון א לאנד און ניט זיין די בירגער פון דעם לאנד, ניט וואוינען, ניט ארבעטן און שאפן אין לאנד און זיין די טאן געבער!

* * *

פאליטישע עמאנציפאציע, פאליטי־שע אויבערמאכט, פאליטישע גלייכ־הייט, פרייהייט און זעלבסט־באשטי־מונג קומט פון די בירגער פון דעם לאנד ווען זיי זיינען אין מאיאריטעט. אבער ניט פון קינדער פון דער זעלבער ראסע. ב י ר ג ע ר פון אנדערע לענדער. אלעס וואס מעוקאן פון זיי דערווארטן איז בלויז סימפאטיע, הילף אין צייט פון נויט אבער ניט צו זיין א דאמי־נירנדיקע מאכט.

* * *

אונזער טעות! סובסידירטע קאלא־ניזאציע איז א דורכפאל. איך מיין ניט צו זאגן אייך, מען זאל ניט שטיצן דעם קאלאניסט, דעם נייעם אימיגראנט מיט קענגזייטיקער הילף. איך מיין אבער אייך צו זאגן אז סיי געבן פרייע לאנד, סיי באזארגן מיט געביידעס, אינוועג־טאר און אלע איבעריקע זאכן, איז א צו טייערער שפיל.

קאנאדער רעגירונג האט עס עקס־פערימענטירט און עס איז געווען א דורכפאל. ווארום זאלן עס מיר ציו־ניסטן טאן און האלטן קעסט קינדער דורכאויס? ווארום ניט באזעצן אזעל־כע פערזאנען, אזעלכע פאמיליע לייט וואס האבן קאפיטאל, וועמען מען זאל בלויז דארפן אויסבארגן בלויז א בא־שטימטע סומע? אבער ניט האלטן הייליקע פאלקס איידעמס אויף קעסט? און ביז ווי לאנג? מיט דער זעלבער שטיצע אין פארמאט פון ביליקע הלז־אות קאנגן מיר האבן אנשטאט איין איידעם א מנין אידן ניט איידעמס. ווען דער מנין איז אזוי וויכטיק און טייער!...

נאך איינקע ווערטער הערן דעלע־גאטן און איך בין שוין צו ענדע.

אויב איר, מיר און ספעציעל די ישוב דעלעגאטן האבן שוין יא א "ועד הנבחרים", א אידישן פארלאמענט. זאל דער קאנגרעס באהויפטן דעם נעד צו

די פאמיליע אין דער היים

10טע יובילעי פייערונג פון יונגע הבונים זונטאג

פון י. טייך

שוין צען יאר זינט די יונגע הבונים איז איינע פון די אקטיוועסטע גרופעס, פון פראקטישער ארבעט פאר ארץ־יש־ראל, אין וויניפעג.

די יונגע הבונים איז א לעבעדיקער עלעמענט אויף דער ציוניסטישער גאס דא אין שטאט — א גרופע, וועלכע דרייט ווייניקער מיטן גראבן פינגער און טוט מער פראקטישע ארבעט צו גונסטן דעם ווידעראויפבוי פון אונ־זער אלט־נייער היים — ארץ־ישראל.

יעדן מאנאט גיבן אוועק די מיטגלי־דער פון די יונגע הבונים א טאג און זיי גייען ארום איבער די הייזער אויס־צולייזיקן די פושקעס פון קרן קימת. די דאזיקע ארבעט טוען זיי אונטער אלע אומשטענדן ניט רעכענענדיק זיך מיטן וועטער, שניי אדער רעגן, פראסט אדער היץ. נאר זיי/שפאנען פון הויז צו הויז און זיי זאמלען דאס געלט פון די פושקעס וואס ווערט אוועקגעשיקט קיין ארץ־ישראל.

די יונגע הבונים איז אן ארגאניזא־ציע וועלכע ארבעט שטענדיק הארמא־ניש ניט רעכענענדיק זיך מיט וועלכע ע סאיז פאליטישע שטריטן. די ארגא־ניזאציע האט פאר זיך בלויז איין צוועק — העלפן ווידער אויפבויען ארץ־יש־ראל.

איצט צו אונזער צענטער יובילעי פייערונג רופן מיר די אידישע יוגנט צו אונז. דערפילט אייער פליכט, קומט מיט אונז צוזאמען און טראגט צו איי־ער חלק צו דער הייליקער ארבעט. שליסט זיך אן אין אונזערע רייען און זייט איינער פון די בויער פון אונ־זער היסטארישער היים.

מיר לאדן אייך איין צו דער פיי־ערונג פון דעם 10טן יובילעי פון די יונגע הבונים וואס וועט פארקומען זונ־טאג, דעם 26טן יולי אין פאראדייז גארדען. מיר וועלן אפפארן 9 אזייגער אינדערפרי, פון ציון זאל.

* * *

מרס. ע. ארנשטיין, פון פארט ווי־ליאם איז צו גאסט אין איר פאטערס היים, מר. ב. מארגנשטערן, 312 אוק סטריט, ריווער הייטס. זי וועט דא פארברייינגען עטלאכע וואכן. מיס איידא ארנשטיין איז דא צו־זאמען מיט איר.

* * *

א סורפרייז פארטיע איז דורכגע־פירט געווארן דעם 11טן יולי לכבוד מרס. קריסטאל, 270 באיר עוועניו. פון דער בנות ציון קאמיטע. ביי שיין גע־דעקטע טישן האבן אלע פרויען זייער שיין פארברארכט. די בנות ציון קא־מיטע האט פרעזענטירט מרס. קריס־טאל מיט א ווערטפולן פרעזענט פאר וועלכן זי האט באדאנקט. די פארזי־צערן פון אוונט איז געווען די יונגע מרס. קריסטאל.

אנוועזנד זיינען געווען פאלגנדע פרויען: פולמער, פאלאווסקי, סלוצקי, זימבערג, א. קאהען, ווערדא, קאהען, אלפערשטיין, גלעדסטאן, סינעל, שניי־דער, ראלין, קייסי, באומאן, קירושנער, געז, קריסטאל מיט די קינדער, רייס און לובאטא.

——(::)——

אין פעלעס טעאטער

א העכסט אמוזירנדיקע בילד ווערט היינט און מארגן געוויזן אין פעלעס טעאטער. די צוויי באקאנטע סטארס על ברענדעל און פיפי דארסי אין "מר. לעמאן אף ארענדזש". דאס איז א בילד פול מיט שפאס און פארוויילונג. זעט דאס בילד, איר וועט זיך אמוזירן. עס ווערט אויך געוויזן א קאמעדיע, נייעס און קארטון.

די ערשטע דריי טעג פון קומענדיקער וואך וועט געוויזן ווערן די זייער שפאַ־נענדע בילד "א געוועזענע זינדערן", א דראמע פון מאדערנער הייראט, מיט דאראטי מעקייל און דזשאל מעקי, אין די הויפט ראלן. עס וועט אויך געוויזן ווערן א מורי און סידני קאמעדיע "אין אלד אריזאנא". אויך נייעס און פי־טשורעטס.

שאפן ארדענונג אין די ארץ־ישראל־דיקע אינסטיטוציעס.

עס איז א שרעק ווי די גרויסע אי־דישע שטעט אויף דיזן קאנטינענט זיי־נען פארפלייצט מט משולחים פון ארץ ישראל, ישיבות, בתי יתומים, מושב זקנים א. א. וו. די קאנקורענץ, די רכי־לות איז שרעקלאך און אלע צוזאמען ארבעטן אין קעגן דעם ציוניזם. ווארום ניט קאנסאלידירן אלע אנשטאלטן? ווארום אזוי פיל פאראזיטן אויפן אידי־שען קערפער? ווארום לאזן מאכן ארץ ישראל פאר א טארבע פאר אומפאר־אנטווארטלאכע לײדיקגייער? ווארום די גרויסע צאל ארץ־ישראל אידן מיט גרויסע בייכער און לאנגע צונגען?...

איבערהויפט פריינט דעלעגאטן קוקט דעם אמת אין די אויגן, אמרו מעט, דברו מעט, ועשו הרבה, — זאגט וויי־ניק, רעדט ווייניקער און שאפט מער!

NEW PALACE THEATRE
סעלקירק און פאוערס

היינט און מארגן ווערט געוויזן
(דערוואקסענע)

מאכט איר וואהופי אויף א גרויסן שטייגער? דאן פארפעלט ניט זעען על ברענדעל און פיפי דארסי אין
"מר. לעמאן אף ארענדזש"
א בילד פול מיט שפאס און פארוויילונג
אויך קאמעדיע, נייעס און קארטון

מאנט., דינסט., מיטוו., קומ. וואר האט א מיידל מיט א פארגאנגענ־הייט א צוקונפט?
אין
"א געוועזענע זינדערן"
מיט
דאראטי מעקייל און דזשאל מעקי
א דראמע פון מאדערנער הייראט
אויך א מורי און סידני קאמעדיע
אין "אלד אריזאנא".
נייעס און פיטשורעטס

פרייזן:
דערוואקסענע צו יעדער צייט 25ס
קינדער ________ 10ס און 15ס

אויב איר ווילט זיין זיכער אז אייער דאקטארס מעדיצין זאל ריכטיק גע־מאכן ווערן — ברענגט עס צו דער

מאניטאבא דראג סטאר

וואו מר. בערנשטיין, א דראגיסט מיט א לאנג יאריקער דערפארונג, גיט פערזענלאך אכטונג אז יעדע מעדיצין זאל פינקטלאך געמאכט ווערן.

טעלעפאן 52 117
Manitoba Drug Store
587 SELKIRK AVE.
דזש. בערנשטיין, אייגנטימער

א היים!
ווען איר זייט אוועק
פון דער היים
אין
לעווינס
כשר רעסטאראן
47—49 מארטא סטריט

בלויז די סאמע פרישע און בעס־טע פראדוקטן ווערן גענוצט אין אונזערע מאלצייטן און שטרייננג כשר בהכשר הרבנים

ליכטיקע רייניע צימערן פאר נעסט מיט דער בעסטער באדינונג

פאר חתונות, פארטיס, באנקעטן א. א. וו. האבן מיר די פיינסטע אקאמאדיישאן מיט א טאנץ פלאר פאר 100 פארלאך.

מיר שטעלן צו מאלצייטן פאר אלע אונטערנעמונגען אויך אויסער אונזער איינענעם פלאץ.

LEVIN'S
Commercial Kosher Restaurant
47-49 Martha St. Ph. 25 219

לייענט "דאס אידישע ווארט", אייער אייגענע צייטונג, געדרוקט אין אונ־זער אייגענער שפראך, פאר אונזערע אייגענע אינטערעסן פארשפרייט אין אלע אידישע הייזער פון וויניפעג און מערב קאנאדע.

פרעגט פאר פאלם וואטער אייסעס

ביי יעדן פאונטען
פאלם וואטער אייסעס
זיינען געשמאק און זיי אנט־האלטן ניט קיין מ י ל ד אדער ק ר י ם.
פאלם וואטער אייסעס
ווערן געמאכט אין אייערע באליבטע פלייווארס
פרעגט אייער נאענטסטן דילער אדער טעלעפאנירט
25 838 אדער 25 839
PALM DAIRIES LIMITED

די סובסקרייבערס
פון
אידישע וואָרט

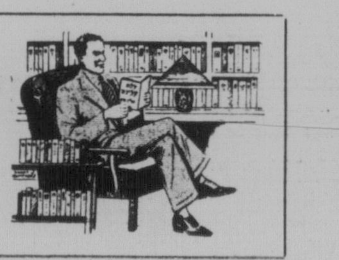

האבן איצט א זעלטענע געלעגנהייט צו שאפן ביי זיך אין דער היים
א שיינע, רייכע אידישע ביבליאָטעק
מער ווי האלב אומזיסט

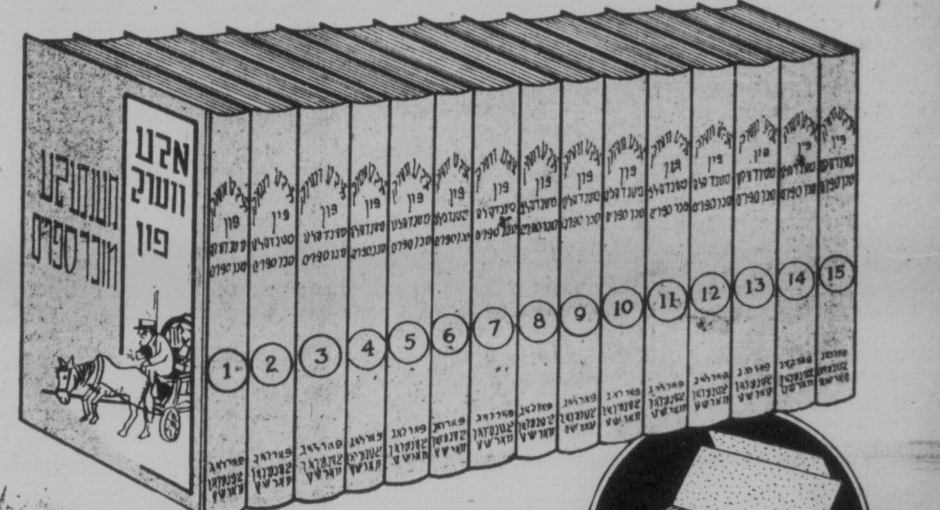

"דאס אידישע וואָרט" האט אימפארטירט ספעציעל פאר אירע סובסקרייבער א צאל קאמפלעקטן ביכער פון די בארימטסטע און פאפולערסטע שרייבער. די ביכער זיינען מוסטערהאפט געבונדען, אזוי אז די דאזיקע קאמפלעקטן זיינען ניט נאר רייך אין אינהאלט, נאר אויך א צירונג פאר דער הויז. זיי בארייכערן אייער צימער און גיבן אייער היים דעם אויסזעען פון אן אמת'ער אידישער היים.

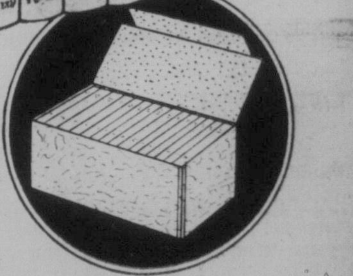

יעדער קאמפלעקט ווערט צו אייך צוגעשיקט אין א שיינער. קארטאנענער קעסטל (ווי אנגעצייגט אויפ'ן בילד). אזוי אז אויב איר האט ניט קיין ביכער־שאפע, קאנט איר די ביכער האלטן אין זייערע אייגענע שאכטלען.

לעוו טאלסטאי, — 11 בענדער. רעגולאר $20.00 צו אונזערע סוב־סקרייבער פאר בלויז $9.25

מאקסים גארקי, — 7 בענדער, רעגולאר $14.00 צו אונזערע סוב־סקרייבער פאר בלויז $5.50

קנוט האמסון, — 11 בענדער, רעגולאר $23.50 צו אונזערע סוב־סקרייבער פאר בלויז $9.00

זשאן קריסטאף, (פון ראמען ראלאן). 7 בענדער, רעגולאר $16.00 פאר בלויז $5.00

מענדעלע מוכר ספרים — אלע 15 בענדער, רעגולאר $21.00 צו אונזערע סובסקרייבער פאר בלויז $8.75

כדי צו באקומען די איבנדערמאנטע ביכער, צו די אנגעגעבענע מער ווי האלב־אומזיסט פרייזן, דארפט איר בא־צאלן אין פאראוס פאר א יאר סובסקריפשאן פאר "דאס אידישע וואָרט" ($6.00) —

אדרעסירט אייער קארעספאנדענץ צו

THE ISRAELITE PRESS LIMITED
165 Selkirk Avenue Winnipeg, Man. Phones: 52 213—55 409

קאנטרי סובסקרייבער קאנען באשטעלן זייערע ביכער דורך אונזער רייזנדן פארטרעטער, מר. ל. סימקין, וועלכער פארט איצט ארום איבער די מערב קאנאדער פראווינצן אין די אינטערעסן פון "דאס אידישע וואָרט"

1 טאג

גערייניקט אז מיר קענען אייך געבן דריי קליינינג באדינונג אויב איר פארלאנגט אין אלע אייערע אדער פארבן

37 266, PERTH DYE WORKS LTD.

עקספערטן אין פאָרשיכן פענדערס און באַדיס; אפהאָלסטערינג און דיוקאָ ארבעט. עסטימייטס געגעבן פריי. אייער אלטע קאר געמאכט ווי ניי!

WINNIPEG AUTO PAINTING CO.

Henry Shipper and Jake Fireman, Props.

PHONE 24 527
253 ELLEN ST.
(Near Logan Ave.)

איבער א מיליאָן פעקלאך פארקויפט יעדן יאָר

"SALADA" TEA

"פריש פון די גערטנער"

דעם

רבִ'ס טאָכטער

א העכסט שפּאַנענדיקער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין מיטל-אלטער

פון לעאָן וויעזענטעל

קאפּיטל איינס

צווישן אלע אידישע מיידלאך אין דער געטאָ פון טירנאָ*) איז חנה'לע — די איינציקע און זייער געראָטענע טאָכטער פון דעם גרויסן רב ר' יצחק אייזיק, געווען די גאר באַליבססטע און געאַכטעטסטע.

די ליבע און גרויסע אכטונג צו חנה'לען האָט זיך ניט בלויז געגרינדעט דערפון וואס זי איז געווען די ...

[illegible]

נעוויינלאך אנציענדער פערזענלאכקייט.

אין דער צייט ווען אונזער געשיכטע הויבט זיך אן — אין דעם יאר 1363 — איז חנה'לע אלט געווען ניינצן יאָר. איר גאנצן לעבן האָט זי פארבראכט אין דער אָרימער, פינסטערער געטאָ, מיט אירע האלב איינגעפאלענע הילצערנע הייזער. אירן האָבען צו יענער צייט געמעגט פארלאזן ...

[illegible]

... אין א פרייער מינוט, האט ער זיך פון איר שוין ניט געקאָנט אזוי לייכט ארויסדרייען. זי פלעגט אים דאן באַווארפן מיט טויזנטער פראַגן. אויף וועלכע ער האט איר אפילו קעגן זיין איינגענעם ווילן געמוזט געבן עפּעס אַן ענטפער.

אבער ניט שטענדיק איז חנה'לע געווען צופרידן פון זיינע תשובות און זי האט אויף די תשובות אליין געהאט גרייט נייע פראגן, און אזוי פלעגט זיך דאס איבער'חזר'ן, ביז אירע שאלות האבן ניט זעלטן אריינגעבראכט דעם גוטמוטיקן רב אין א מילדן כעס און ער האט זיך אויף איר אנגעבייזערט.

און אזוי האט חנה'לע פארבראכט אירע טעג, וואכן, חדשים און יארן אין דער געטאָ. וואס עלטער זי איז געוואָרן, אלץ ברויזנדיקער, אלץ קאָכעדיקער און אלץ אומרואיקער איז געוואָרן איר נאַטור.

אין טעג פון באַזונדערער אומרואיקייט פלעגט חנה'לע אמליבסטן אוועקגיין צו דעם טייך, וועלכער האט זיך געפונען ניט ווייט פון דער געטאָ, און דאָרטן פארברענגען אין איינזאמקייט און פארטיפט אין אירע אייגענע געדאנקען.

(ווייטערעס קומט)

[illegible]

... און ער טראכט גאָרניט ווענען חתונה מאכן איר.

חנה'לע איז געווען אן אמת'ע שיינע אידישע טאָכטער — כמעט די שענסטע פון איר דור. איר פּנים איז געווען ווי אויסגעטאָקט און האט געשיינט ווי די ליכטיקע זון. דער ווייס רויטלאכער קאליר פון איר פּנים, וואס איז געווען נאר עפּעס לייכט פון קיילאכדיק, האט זיך אפגעשלאגן ווי דער געמיש פון רויטלאכע רויזן מיט שניי ווייסע ליליען. פון אונטער אירע לאנגע, אריענטאלישע ברעמען האבן ארויסגעפינקלט א פאר טונקל בלויע אויגן, וועלכע האבן ליכטיק געמאכט יעדן פינסטערן ארט, אויף וועלכן זי האט זיך געפונען. איר פיגור איז געווען ווי אויסגעגאָסן: הויך, גלייך, בויגזאם און שלאנק. עלאסטיש און רייצנד. אירע לאנגע, פעך שווארצע לאקען האבן אראפגעשטראמט איבער אירע רונדע אקסלען און פון פארנט ...

[illegible]

... ווי מעגלאך. קיין פולשטענדיקע געשיכטע פון אידן איז נאך דאמאלסט ניט געווען, פלעגט חנה'לע פון פארשיידענע ספרים און רעליגיעזע ווערק ארויסנעמען אזוי פיל ווי דאס איז געווען מעגלאך, און זי האט דאס שפּעטער אין איר מוח צוזאמענגעשטעלט אין איין גאנצער זאך פון וועלכער זי האט זיך געשאפן אן אמת'דיק בילד פון דעם לעבן פון די אידן אין אלע לענדער פון דער סאמע אנפאנג ביז אויף איר צייט.

אויף די פעלדער פון אידנבורדוש

(שלום פון עדיטאָריעל זייט)

[illegible]

*) טירנאָ — אן אמאליקע שטאט אין אונגארן.

פאַר

עקסטרא

ווערטה . . .

עס לוינט זיך אונטערצושטרייכן דעם נאמען קעללאגג'ס ווען איהר קויפט קארן פלייקס.

דא האט איהר דער וועלט'ס פּאָפּולערסטען פאַרטיג-צום עסען סיריעל. עס קאָסט בלויז עטליכע סענט א פּעקעדזש. אימער גרייט צו סערווירען. קיינע שוועריגקייטען אדער ארבייט. מחיה'דיג!

וועלכע אנדערע שפייזען אפערען אייך אזוי פיעל ווערטה? קעללאגג'ס קארן פלייקס זיינען מחיה'דיג אויף פריהשטיק, אויף מיטאג, פאר'ן קינדערשען אוונד מאלצייט — און פאר א נאש איידער איהר געהט שלאפען.

סערווירט מיט מילך אדער קריעם. טוט אריין פרישע אדער געקאָכטע פּרוכטען אדער האָניג. זעהר לייכט צו פארדייהען. קרוכלע און פול מיט טעם.

קלוגע קויפערס וויסען אז עס איז ניטא קיין סאבסטיטוטס פאר אמת'ע קעללאגג'ס, די אָריגינעלע קארן פלייקס. נאכגעמאכטע זיינען קיינמאל ניט גלייך צו קעללאגג'ס „וואונדער" טעם!

זוכט דעם רויטען-און-גרינעם פּעקעדזש ביי אייער גראָסער. אויזוען-פריש אין דעם פאטענטירטען וואקס-שטייפען פאפיר. געמאכט פון קעללאגג אין לאנדאן, אנטעריא.

• • •

קעללאגג'ס קארן פלייקס זיינען אבסאלוט כשר אונטער דער השגחה פון אגודת הרבנים פון טאראנטא.

אנאנסמענט פון ספעציעלן אינטערעס צו פאולטרי פעדלערס און דזשענעראל סטאָרקיפּערס

מיר געפינען זיך איצט אין

1032 לאָגאן עווניו

נעקסטע טיר צו די פאלם דיירים

מיר צאלן די העכסטע פרייזן פאר אלע סארטן עופות (פאולטרי) צוגעשטעלט צו אונזער טיר פון קאנטרי סוחרים.

מיר קויפן אויך ע.פ. א. בי. קאנטרי פאינטס און ביי אראנזשירונגען מיט דזשענעראל מערטשאנטס. מיר שיקן פאולטרי קארס צו זייערע שטעטלאך און מיר לאדן אן ביי זייערע סטארס. קומט מיט אונז אין באַרירונג פאר פרייזן.

Dominion Poultry Sales

1032 LOGAN AVENUE, WINNIPEG

Business Phone 88 575 — Night Phone 51 549

הייטאן און העסטרין

באריסטערס, סאליסיטארס און א. וו.

216 — מעקאינטייר בלאק — 216

טעלעפאן 21 627

מר. העסטרינס וואוינונג:

306 סט. דזשאנס עוו., טעל. 53 133

שינביין, מאראָזניק און ראָבלין

Shinbane, Morosnick & Roblin

Barristers, Solicitors and Notaries

באריסטערס, סאליסיטארס, נאטאריוס

207-8 Confederation Life Bldg.

457 Main St. Opposite City Hall

טעלעפאן 21 345—6

טשערניאק, קאפּשטיין און ספּיוואק

Barristers, Solicitors, Etc.

460 מיין סטריט

טעלעפאן 24 591 און 24 666

קאנטאָר און דאָרפמאַן

אדוואקאט און נאטארי

CANTOR & DORFMAN

211 קורי בלדג. 233 פארטעדזש עוו.

טעל. 89 225—29 937

רעזידענס:

103 בענערמאן עווע., טעל. 51 353

ה. שולמאן

אדוואקאט און נאטארי

געלט צו לייען אויף ½*6 פראָצענט

Schulman & Nitikman

213 קאנפעדערייששאן לייף בילדינג

457 מיין סט., אנטקעגן סיטי האל

טעלעפאן 88 462

מ. אוּערבאך

באריסטער, סאליסיטאר נאטארי און א. וו.

8—824 ראיאל בענק בלדג.

טעלעפאן 86 200

רעז. 435 אבערדין עוו., טעל. 53 354

ש. מילער

באריסטער, סאליסיטאר א. א. וו.

S. MILLER, B.A., LL.B.

505 Paris Bldg., Portage and Garry

Phone 22 203

מר. מילערס וואוינונג:

152 באראוס עווע., טעלעפאן 51 652

Drs. W. J. KING and D. B. REID

Chiropractors

914 SOMERSET BLDG. — PHONE 24 448

10 יאר פראקטיק אין וויניפעג. פיינסטע איינריכטונג איינשליסנדיק וויסנשאפטלאכע נייסטע ראדיאניק פאטהאקלאסט צו דיאגנאזירן אלע קראנקהייטן און ארבעט אוים דיעטע צוצופאסן צו יעדן קאמפליינט.

פרייע גרינדלאכע עקזאמענירונג

1298 מיין סט.

נעקסט צו קאלעדזש טעאטער

אויגן אונטערזוכט און גלעזער צוגעפאסט

E. M. FINKLEMAN, B.A.

Phones: Office 54 660; Res. 33 759

Doctors' Directory — דאָקטוירים

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
53 578	51 250	דר. ס. דזש. בערמאַק, 834 מיין סטריט. אפיס שטונדן פון 2—4 און 7—8. DR. J. C. BERMACK
54 107	54 107	דר. דזש. ברענער, 402 סעלקירק עווניו. אפיס שטונדן: 3—5, 7.30—8.30. DR. J. BRENER
26 947	53 422	דר. א. גוטמאַן, 714 טאראנטא דזשענ. טראַסט בילדינג. 283 פארטעדזש עווע., קאר. סמיט. אפיס שטונדן: 10—12, 2—6 און ביי אפאינטמענטס. DR. A. GUTTMAN
22 717	54 429	דר. ס. דזשאוויש, 404 באָיד בילדינג. שטונדן: 11—12, 3—6 און ביי אפאינטמענטס. DR. SIMON JAUVOISH
26 600	28 153	דר. וו. הערשפילד, 576 מיין, קאר. אלעקסאנדער. אפיס שטונדן: 11—1, 2—5 און 7—9. DR. H. HERSHFIELD
52 744	51 772	דר. ב. א. וויקטאָר, קאר. סעלקירק און סאלטער (איבער דער באנק). אפיס שטונדן: 3—5 און 7—8. DR. B. A. VICTOR
53 181	53 181	דר. י. פערלמאַן, 291 באראוס, קאר. טשארלס. אפיס שטונדן: 3—5 און 7—8. DR. I. PEARLMAN
54 866	51 968	דר. ס. קאָברינסקי, סוויט 2 קראמפּ בלאָק (מיין און דאפערין עווניו). אפיס שטונדן: 3—5 און 6.30—8. DR. S. KOBRINSKY
53 915	52 614	דר. סעם ראָדין, ראיאל בענק בילדינג (מיין און סעלקירק). אפיס שטונדן: 3—4 און 6—8. DR. SAM RODIN
88 916	59 473	דר. א. ל. שובין, שטונדן 11—12 און 2—6. אפיס: בענק אָף קאמערס בלדג., מיין און אלעקסאנדער. רעזידענס: 375 מאקריי עווניו. DR. A. L. SHUBIN

אויגן, אויערן, נאָז און האַלז

Office	Residence	
29 110	51 848	דר. י. ה. בעקמאַן, 613 באָיד בילדינג. DR. J. H. BECKMAN
24 465	51 359	דר. ד. מ. דזשענאָף, 2-830 סאמערסעט בלאָק. DR. D. M. GENOFF

קינדער קראנקהייטן

Office	Residence	
88 013	53 320	דר. ה. מעדאָווי, 904 באָיד בלדג. 3—5; 332 מאניטאָבא עוו. 11—12. DR. H. MEDOVY
22 446	51 801	דר. דזשאָ. ה. שאפּירא, 604 באָיד בילדינג. שטונדן: 3—5 און ביי אפאינטמענטס. DR. GEO. H. SHAPERA

Dentists Directory — דענטיסטן

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
51 560	41 652	דר. י. בן עזרא, ב.א. 962½ מיין, קאר. סעלקירק. DR. I. BEN EZRA, B.A.
53 720		דר. מ. ברעגמאַן, סט. 1 סט. דזשאנס בלק. 984 מיין. DR. M. A. BREGMAN
56 056		דר. ס. טשורטשיל, סוויט 1 טריק בלאָק, 972 מיין סט. DR. S. H. CHURCHILL

אין פלאַנטער פון לעבן . . .

פון מ. ס.

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם מאַרענעס אידישן לעבן אין אַמעריקע

(פאָרזעצונג)

— מאַראַם! איך וואָרן אייך ניט צו ריידן צו מיר אַזעלכע רייד! פאַרשטאַנען? איך בין וואָלף גאַרבער, מיין נאָמען איז גוט באַקאַנט. אַלע וויסן ווער איך בין. איך פיר גרויסע געשעפטן. איך בין באַקאַנט אין דער געזעלשאַפט. איר הערט? איך וועל ניט עס־ווינען, אַז מען זאָל מיין נאָמען באַשמוצן לעבן...

— מרס. שפּאַרגעל האָט זיך אויסגעמוזנט פון איר אָרט און איז געבליבן שטיין קעגן מר. גאַרבער מיט די הענט אויף די זייטן און מיט אַ פאַר בייזע אויגן וואָס האָבן געשאָסן פונקען פייער ער:

— מר. גאַרבער, דאָס אַלץ וויסן מיר. מיר וויסן דאָס זייער גוט, אין דערפאַר טאַקע זאָגט איר אין, אַז ווייל איר זענט, וואוּהל גאַרבער, דער אַנגעזעענער ביזנעסמאַן, אַז ווייל איר האָט אַזאַ שיינעם נאָמען צוויש מענשן — אַז טאַקע דערפאַר וועט איר בייַ אַלע אַזאַ נעריש אַרויסגעראָטן פון דער שטאָט? איך בין באַקאַנט אין דער געזעלשאַפט. איר הערט? איך וועל ניט ערלייַדן, אַז מען זאָל מיין נאָמען באַשמוצן לעבן...

— מרס. שפּאַרגעל האָט זיך אויסגעמוזנט פון איר אָרט און איז געבליבן שטיין קעגן מר. גאַרבער מיט די הענט אויף די זייטן און מיט אַ פאַר בייזע אויגן וואָס האָבן געשאָסן פונקען פייער ער:

— מר. גאַרבער, דאָס אַלץ וויסן מיר. מיר וויסן דאָס זייער גוט, אין דערפאַר טאַקע זאָגט איר אין, אַז ווייל איר זענט, וואוּהל גאַרבער, דער אָנגעזעענער ביזנעסמאַן, אַז ווייל איר האָט אַזאַ שיינעם נאָמען צוויש מענשן — אַז טאַקע דערפאַר וועט איר בייַ אַלע אַזאַ נעריש אַרויסגעראָטן פון צען. איר זאָלט דאָס נעדענקען, מיסעס מיר פאַרפאַלן ווערן אין פריזאָן.

— מאַראַם!... — האָט גאַרבער אַ געשריי געטאָן מיט זיין גאַנצן כח.

— וואָס האָט איר געמיינט, איר וועט נעמען אַן אומשולדיק מיידל, אַ יונג קינד, זי אומגליקלעך מאַכן, און מיר וועלן שווייגן? נישקשה, אַ וועלט שווייגט ניט, ס'איז דאָ אַ נערעכטיקייט אין אַמעריקע! ס'איז דאָ אַ קאָורט, ס'איז דאָ אַ דזשאַדזש... נישקשה... מרס. סעלמאַ שפּאַרגעל ווייסט, אַ דאַנק גאָט, וואָס צו עפּעניו אַ טיר... זי וועט ניט לאָזן, אַז איר שוועסטערס קינד, איר בלוט און פלייש, זאָל אַזוי אומגליקלעך ווערן. מיין פּרינסעסע האָט אויף אַ נאָמען, און איר מיידלשאַפט אין איר פאַרפעגן. איר האָט עס געהייסט פון איר, וואָס מיינט איר, מיר וועלן שווייגן?

— די פרוי האָט געפּינטעט מיט ווייסן שיין אויף איר מויל. איר פּנים איז געווען רויט אָנגעצונדן און אירע אויגן האָבן אַזאַ שיינעם נאָמען צוויש מענשן — אַז טאַקע דערפאַר וועט איר בייַ אַלע אַזאַ נעריש אַרויסגעראָטן פון

קאָפּ. מר. גאַרבער האָט זיך אויף אַן אָטם'ן דערשראָקן. פאַר איר... וואָס האָט ער געטאָן... אין וואָס פאַר אַ צרה איז ער דאָ אַרייַנגעפאַלן... ווי אַזוי ווייסט זי די דאָזיקע פרוי, וואָס עס האָט דאָ געכאַפּט פאַסירט?.. זאָל עס מענלעך זיין אַן ערי מיליער האָט דערציילט? אַליין דערציילט, אַלץ דערציילט?..

וואָס זאָל ער טאָן? וואָס זאָל ער איצט טאָן? ער האָט געפילט, אַז ער מוז אַנדערש שנעל, דענקען שנעל. ער טאָר ניט אַרויסרייַן קיין שום שוואַכקייט. ער טאָר זיך ניט פאַראַטן... און אין דער צייט, ווען מרס. שפּאַרגעל האָט אויף אים געהאַלטן מיט אירע פיערדיקע רייד, האָט מר. גאַרבער נעוויסן אומגליק. אַבער ער האָט ניט אויסגעגעבן. ער טאָר זיך ניט אינטערגעבן... אפשר איר אַנבאַטן געלט?... אפשר זי אינטערקויפן?... אפשר שיקן רעי מיטער דאָס שנירל פערל וואָס ליגט אין שופלאַד פון זיין דעסק?... ניין, ניין, דאָס טויג ניט... מיט דעם וועט ער זיך אַריין דערקלערן שולדיק... ניין, ער דאַרף זיך האַלטן ביי זיינס. ער ווייסט קיין זאַך ניט... ער וועט מוזן זאָגן ליגן. אַ סך ליגן, שפּאַרקע ליגן... קוקן יענץ אויגעס אין פּנים און זאָגן ליגן... ער וועט דאָס מוזן טאָן, אויב ניט איז ער פאַרפאַלן, ער אין זיין פאַרמעגן. אַן זיין נאָמען, אַן זיין היים, אַן זיין ווייב און זיינע קינדער... ניין, ניין, אַזאַ זאַך טאָר ניט זיין, אַזוינס טאָר ניט פאַסירן...

און מרס. שפּאַרגעל האָט אין דער זעלבער צייט געשאָסן אַזוי האַיס מיט פיערדיקע רייד:

ער האָט דאָס אַלץ איבערגעלייגט ביי זיך אין קאָפּ פיר זיי אַיין מאָל, אַן יעדעס מאָל איז ביי אים אויסגעקומען, אַז ער האָט פאַר דער פרוי גאָר ניט וואָס צו שרעקן זיך. אַן דאָך האָט ער געפילט, אַז מיט דעם אַלעמען איז די שוועדע דריקענדיק אויפן האַרצן מיט אַ האַר ניט גרינגער געוואָרן...

ניין, אין אַ מאַנס'ע מעשה. ער האָט זיך שעלכט פאַרפאַנטערט...

אַ דערשלאָגענער איז ער געווען ביי זיין דעסק. מיטן קאָפּ אַנגעשפּאַרט אויף זיינע ביידע הענט. וואָס וועט איצט זיין? וואָס זאָל ער איצט טאָן? וואָס דאַרף ער איצט טאָן?

וואָרט ניט געווען די בעסטע זאַך. אַרויסצוקומען אַפּן. זיך מודה זיין. אין צוגעמען די שטראָף וואָס אים קומט?

אַ שטראָף קומט דאָך אים. אַ פאַרברעכער איז ער דאָך!

פאַרוואָס זשע זאָל ער פון געווען זיך אַרויסרייַן?

אויב ער איז אַ מענש מיט זייפיל עס איז דעספּעקט פאַר זיך און פאַר די מענשן, צווישן, וועלכע ער לעבט, דאַרף ער עס טאָן.

אַן ערנהאַפטער פאַרברעכער דאַרף אָפּן, אַן מורא, צוגעבן זיין פאַרברעכן. אַן נעמען זיין שטראָף...

אָבער ניין, ער קאָן דאָס ניט טאָן. ניט ער, וואָלף גאַרבער...

נו טדי שטראָף האָט אים געשראָקן. ניט פאַר די גרויע און עננע פריזאָן וועגן האָט ער מורא געהאַט.

וואָס אים האָט געשראָקן איז דאָס, וואָס דער סוד פון זיין מיאוס'ן לעבן וועט אָפּן אונטערקע ווערן פאַר דער גאַנצער וועלט.

מענשן וועלן ווייסן פון אים. מענשן וועלן אים אויסמיידן ווי אַ קרעצינגן. אפילו שוין דערנאָך, ווי ער וועט פון פריזאָן אַרויס...

אין זיין פאַמיליע... וואָס וועט פון זיין פאַמיליע ווערן?

ווי אַזוי וועט ער קאָנען קוקן זיין ווייב אין די אויגן?

ווי אַזוי וועט ער וואַנען, צו זיינע קינדער צוצוגיין?

וועלן זיי דען ניט האָבן דאָס רעכט אים צו פאַרשטיין פון זיך?

וועלן זיי דען ניט מעגן שפּייען אים אין פּנים אַריין?

וועט ער דען האָבן מיט וואָס צו פאַרטיידיקן זיך קעגן זיי?

וועט ער דען האָבן מיט וואָס אויסקויפן זיין זינד אין זייערע אויגן?

ער, אַ מאַן פון אַ שיינער, ליבעגער פרוי, ער, אַ פאַטער פון שיינע, נעראַטעניע דערוואַקסענע קינדער...

וואָס פאַר אַ בייז בלוט טרייבט אים אין די אָדערס פון פרעמדע פרויען!

וואָס פאַר אַן אומרואיקייט ליגט אין זיינע ביינער, אין זיינע אָדערן, וואָס מאַכט אים צו זוכן דאָס וואָס ער דאַרף נאָר אים אין לאַנ קעגן אינן, בערעכן רעווער. פאַר וויטערדיקער אינ־פאָרמאַציע און רעוועלאַציעס זיך וועדן צו

NORTHERN FISH CO. LTD., SELKIRK, MAN.
OR A. R. McNICHOL LTD.
Phone 80 388—288 Portage Ave., next Lyceum Theatre

מענס סוטס

דריי קלינר און געפּרעסט **$1.00**

קלייַנע ריפּעירס פריי

אין 24 שטונדן קאָנען מיר מאַכן אייער סוט אויסזעען אַזוי שיין פונקט ווי ווען ער איז נעוועזן ניי. אַלץ אונז אייך שפּאַרן געלט און צייט אין אַן אייער דריי קלייַנינג און רייַנינג.

אַלץ וואָס איר דאַרפט טאָן איז צו טעלעפאָנירן 304 89 (3 ליינס)

UNITED DYERS & CLEANERS LIMITED
593 Notre Dame Ave. Phone 89 304

לייַך ווייַניפּעג שיף רייזעס אויף דער

ס. ס. וואָלוועריַן

פאַראָנט סעלקירק יעדן מאָנטאָג 3 אַזייגער נ. מ. און קומט צוריק יעדן פרייטאָג אַרום 6 אַזייגער אינדערפרי.

נאָרוועי האָוס און בערענס רעווער פאַרלאָזט אויך סעלקירק יעדן פרייטאָג 7.30 נ. מ. און קומט צוריק יעדן מאָנטאָג אַרום 6 אַזייגער אינדערפרי.

מאָלצייַטן דיק בעט און רעסטורן פעיר, אייַנשליסן **$24.00**

בערענס רעווער דיק בעט און מאָלצייַטן רעסטורן פעיר, אייַנשליסן **$12.50**

פעיר פאַר רונדן טריפּ ביי זשאַרדזש אייַלאַנד—$16.00

האָטעל באַקוועמלאַכקייטן צו פּאַסענדן זיך אין פּרעזענטן אינ־האַוז און לאָג קעבין אינן, בערעכן רעווער. פאַר וויטערדיקער אינ־פאָרמאַציע און רעזערוואַציעס זיך ווענדן צו

NORTHERN FISH CO. LTD., SELKIRK, MAN.
OR A. R. McNICHOL LTD.
Phone 80 388—288 Portage Ave., next Lyceum Theatre

דער יונגער טאַלאַנטפולער חזן

שמשון גודמאַן

וועט דאַוונען היינט אָוונט און מאָרגן פרי

אין עטרת ישראל שול

מעגנוס און פּאָוערס

אַלע ליבהאָבער פון שיינער, האַרציקער אידישער נגינה זיינען געבעטן צו קומען און הערן די האַרציקע תפילות פון דעם יונגן חזן. איר וועט האָבן אַן אמת'ן עונג שבת נחמו.

קעפּיטאָל טעאַטער

צו ווייַזן אויף אַ קלייַנינג אופן אונזער הויכשעצונג פאַר דער אידישער פּאַטראָניזירונג, אַראַנזשירן מיר צו ווייַזן פאַר איין וואָך, אָנפאַנגענדיק

מאָרגן, דעם 25טן יולי

אַן אינטערעסאַנטע סצענישע בילד פון

ירושלים

וואו עס ווערן געוויזן אַלע אינטערעסאַנטע פּלעצער פון דער שטאָט פון פרידן.

דאָס דאָזיקע בילד וועט צוגעגעבן ווערן אַרום אַן אַטרעקציאָן אין דער רעגולערער פּראָגראַם וואָס באַשטייט פון קונאַן דאַיל'ס שעריאַק האַלמס געשיכטע "די ספּערד בענר".

דריי קלייַנינג!

אין 24 שטונדן קאָנען מיר מאַכן אייער סוט צו אויסזעען אַזוי שיין פונקט ווי ווען ער איז געווען ניי. פאַרשטייט זיך, מיר ווערן קומען נאָר אין ברייַנגען צוריק צו אייך. דאָס אונז אייך שפּאַרן געלט אויף אייער דריי קלייַנינג און דייאינג.

טעלעפאָנירט 55 339

PORTNOY'S DYE WORKS
963 MAIN STREET

פּוירסי פּאָרטנאָי, מענעדזשער

אין פּאַריז איז קאַמף מיט די אַרבעטער אין בולגאַריע

סאָפיע, בולגאַריע, יולי 23. — אומ־רוען. קומען פאַר אין אייניקע שטעט פון בולגאַריע צוליב דעם וואָס קאָמו־ניסטן מאַכן פאַרבאַרייטונגען פאַר די דעמאָנסטראַציעס וואָס ווערן פאַרקומען דעם ערשטן אונטוסט איבער דער גאַנ־צער וועלט. די קאָמוניסטן אין בול־גאַריע רופן די אַרבעטער צו אַן אַל־געמיינעם סטרייק פאַר דעם ערשטן אונטוסט.

אין יאַמבאָל אין איין אַרבעטער דער'הרג'עט געוואָרן און אייניער איז פאַרוואונדעט געוואָרן בי די סטרייַ־קענדע זייד און טאַבאַק אַרבעטער האָבן געהאַט אַ צוזאַמענשטויס מיט דער פּאָליציי. די מיליץ איז אַרויסגע־רופן געוואָרן צו איינשטיקן די אומרו־ען.

אין וואַרנאַ, סטרייַק דרייַצן הונ־דערט טעקסטיל אַרבעטער. עטלאַכע אַרבעטער זיינען פאַרוואונדעט געוואָרן אין אַ געשלעג מיט דער פּאָליציי. הונ־דערטער זיינען אַרעסטירט געוואָרן אין סאָפיע. וועגן די פּאָליציי האָט צע־שטערט אַ פאַראַמלונג פון אַרבעטער.

ניקאָלאַי מושטשאַנאָף, אינערן־מי־ניסטער, סטראַשעט אַז עס וועט אָנגע־מען די שאַרפסטע מיטלען צו אונ־טערדריקן די אומרוען.

——(::)——

"לינדי" קלייבט זיך ווידער צו פליען

ניז'יאַרק, יולי 24. — קאָלאָנעל טשאַרלס אַ. לינדבערג מאַכט איצט פאַרבאַרייטונגען צו פליען צום אַרי־עטן. ער גלויבט, אַז קומענדע וואָך וועט ער שוין שוועבן אין דער לופט. צוזאַמען מיט אים וועט אויף מיט־פליען זיין פרוי.

לינדבערג פּלאַנט צו פליען פון ניו־יאָרק דורך אַטאַוואַ צו צפון קאַ־נאַדע דורך אַלאַסקע צו סיביר און פון דאָרטן וועט ער פליען קיין יאַפּאַן. די פּעגנער פון זיין פליידיקייט צו כינע און פון דאָרטן צוריק אין די פאַראייי־ניקטע שטאַטן, האָט ער נאָך ניט באַ־שטימט.

ירושלים אין קעפּיטאָל טעאַטער

אַנפאַנגענדיק מאָרגן, וועט אין קע־פּיטאָל טעאַטער געוויזן ווערן אַן איינ־טערעסאַנטע סצענישע בילד פון ירו־שלים, אין וועלכער עס וועדן געוויזן אַלע אינטערעסאַנטע פּלעצער פון דער פרידלאַכער שטאָט. דאָס ביילד וועט גע־וויזן ווערן אַ וואָך צייט און עס איז צו דערוואַרטן, אַז די וויַניפּעגער אידן וועדן גיין זעען די שיינע ביילד.

דאָס ביילד וועט צוגעגעבן ווערן אַרום אַן אַטראַקציע צו דער רעגולערער פּראָגראַם וואָס באַשטייט פון קונאַן דאַיל'ס שעריאַק האַלמס געשיכטע "די ספּערד בענר".

נוצט אויס די געלעגענהייט און זעט די מערקווירדיקע אינטערעסאַנטע ביילד אין קעפּיטאָל טעאַטער.